

(*)Facultade de Ciencias da Educación

(*)Presentación da Facultade

(*)

A Facultade de Educación é a escola de escolas: unha institución pública ao servizo de todas as persoas interesadas na mellora continua da educación e dos servizos sociais. Trátase dun centro universitario que se asenta sobre a historia dos centros de formación de mestres/as, educadores/as sociais e traballadores/as sociais, pero tamén sobre a historia do ensino e dos servizos sociais.

É unha facultade, polo tanto, que tenta incorporar todos os medios técnicos posibles, pero sen renunciar a un pasado que se constrúe sobre o esforzo colectivo dos profesionais e da cidadanía.

Os cambios respecto ao presente son considerables. Pero hai algo que unha facultade de educación debe contribuír a que se manteña: o espírito solidario dos veciños/as e a percepción da escola como propia, como asunto da comunidade.

Agardo que as persoas que elixen esta facultade para realizar os seus estudos teñan esa mentalidade de pertenza a un grupo que constrúe o futuro colectivo da educación e dos servizos sociais.

A oferta educativa para o próximo curso no Centro é:

Catro títulos de Grao:

- GRADO EN EDUCACIÓN INFANTIL
- GRADO EN EDUCACIÓN PRIMARIA
- GRADO EN EDUCACIÓN SOCIAL
- GRAO EN TRABALLO SOCIAL

Catro títulos de Máster:

- Master en Dificultades de Aprendizaxe e procesos cognitivos
- Master en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos
- Master en Investigación Psicosocioeducativa con Adolescentes en Contextos Escolares
- Master en Profesorado de Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino dos Idiomas (especialidades de Orientación, Xeografía, Historia, Humanidades, Matemáticas e Tecnoloxía) Por outra banda, durante os últimos anos, a Facultade de Empresariais e Turismo, potenciou, de forma considerable a participación dos estudantes en programas de mobilidade.

Para obter máis información visita a nosa páxina web

<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

(*)Equipo Decanal

(*)

O Equipo Decanal está composta polos seguintes membros:

Decana:

Dª María del Mar García Señorán

Vicedecanos/as:

D. Ramón Ángel Fernández Sobrino

Dª María del Carmen Ricoy

D. Xosé Manuel Cid Fernández

D.ª María del Pino Díaz Pereira

Secretario:

D. Antonio González Fernández

(*)Localización

(*)

LOCALIZACIÓN DA FACULDADE.**Dirección postal:**

Facultade de Ciencias da Educación

R/. Doctor Temes, s/n 32004 Ourense

A Facultade de Ciencias da Educación atópase no denominado Edificio Facultades ou Edificio de Ferro, contando ademais con outros espazos docentes situados nos pavillóns 1 e 2.

Directorio telefónico:

Conserxería: 988 387 101

Secretaría alumnado Graos : 988-387-168, 98- 387-194, 988-36-890

Secretaría alumnado Mestrados: 988 368 893

Decanato: 988-387-159

Correo electrónico:

Secretaría alumnado: secexbo@uvigo.es

Secretaría Decanato: sdexbo@uvigo.es

(*)Grao en Educación Primaria**Subjects****Year 1st**

Code	Name	Quadmester	Total Cr.
005G120V01101	Education: Educational and organisational foundations of learning	1st	6
005G120V01102	Education: Theory and history of education	1st	6
005G120V01103	Psychology: Developmental psychology from 6 -12 years	1st	6
005G120V01104	Sociology: society, culture and thought	1st	6

O05G120V01105	Sociology : Sociology of education	1st	6
O05G120V01201	Education: Design and development of the primary education curriculum	2nd	6
O05G120V01202	Education: New technologies applied to primary education	2nd	6
O05G120V01203	History: History of the present	2nd	6
O05G120V01204	Psychology: Prevention and treatment of learning difficulties and developmental disorders	2nd	6
O05G120V01205	Psychology: Educational psychology: School learning processes	2nd	6

IDENTIFYING DATA**Educación: Fundamentos didácticos e organizativos do ensino**

Subject	Educación: Fundamentos didácticos e organizativos do ensino			
Code	O05G120V01101			
Study programme	Grao en Educación Primaria			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	1	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Didáctica, organización escolar e métodos de investigación			
Coordinator	Pérez Abellás, Adolfo			
Lecturers	Pérez Abellás, Adolfo			
E-mail	apabellas@uvigo.es			
Web				
General description	Esta materia forma parte do módulo temático "Procesos e contextos educativos", de carácter básico, con 6 créditos ECTS, situada no 1º curso, 1º cuatrimestre. Pretende proporcionar aos estudantes uns coñecementos científicos e as técnicas necesarias para reflexionar sobre os distintos aspectos e ámbitos da organización escolar, para poder reflectilos nunha realidade concreta, é dicir, nun Centro da nosa Comunidade Autónoma. Intenta, tanto pola actualidade dos contidos, como polos ámbitos que abrangue, esperar os intereses dos estudantes polos aspectos que tradicionalmente non se trataban nos currículos académicos.			

Competencias de titulación

Code	
A1	Coñecer as áreas curriculares da Educación Primaria, a relación interdisciplinar entre elas, os criterios de avaliación e o corpo de coñecementos didácticos ao redor dos procedementos de ensino e aprendizaxe respectivos
A2	Deseñar, planificar e avaliar procesos de ensino e aprendizaxe, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.
A3	Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e plurilingües. Fomentar a lectura e o comentario crítico de textos dos diversos dominios científicos e culturais contidos no currículo escolar
A4	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade e que atendan á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos que conformen os valores da formación cidadá
A5	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela, resolver problemas de disciplina e contribuir á resolución pacífica de conflitos. Estimular e valorar o esforzo, a constancia e a disciplina persoal nos estudantes
A6	Coñecer a organización dos colexios de educación primaria e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Desempeñar as funcións de tutoría e de orientación cos estudantes e as súas familias, atendendo as singulares necesidades educativas dos estudantes. Asumir que o exercicio da función docente ha de ir perfeccionándose e adaptándose aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A7	Colaborar cos distintos sectores da comunidade educativa e do contorno social. Asumir a dimensión educadora da función docente e fomentar a educación democrática para unha cidadanía activa
A9	Valorar a responsabilidade individual e colectiva na consecución dun futuro sustentable
A10	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente. Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelas entre os estudantes
A11	Coñecer e aplicar nas aulas as tecnoloxías da información e da comunicación. Discernir selectivamente a información audiovisual que contribúa ás aprendizaxes, á formación cívica e á riqueza cultural
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación primaria e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B5	Coñecemento de informática
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Adaptación a novas situacións
B17	Creatividade

B18 Lideranza

B19 Coñecemento doutras culturas e costumes

B20 Iniciativa e espírito emprendedor

B21 Motivación pola calidade

Competencias de materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results	
1. Coñecer a evolución histórica do sistema educativo no noso país e os condicionantes políticos e legislativos da actividade educativa, e situar a escola no sistema educativo español, no contexto europeo e internacional.	A1 A9 A11 A12	B1 B2 B6 B7 B8 B9 B12 B18 B20 B21
2. Coñecer a lexislación que regula as escolas de Educación Primaria e a súa estrutura e os modelos de organización do espazo e materiais.	A1 A3 A9	B1 B6 B8 B13 B21
3. Valorar a importancia da estabilidade e a regularidade no ámbito escolar, os horarios e os estados de ánimo do profesorado como factores que contribúen ao progreso harmónico e integral dos estudantes.	A1 A2 A3 A4 A5 A7 A9 A11 A12	B1 B2 B6 B7 B8 B9 B11 B12 B17 B18 B21
4. Planificación das secuencias de aprendizaxe e organización das situacións de traballo na aula e no espazo de xogo.	A1 A2 A3 A4 A9 A11 A12	B1 B2 B6 B7 B8 B9 B17 B18
5. Saber traballar en equipo con outros profesionais e colaborar cos distintos sectores da comunidade educativa e do ámbito co fin de planificar secuencias de aprendizaxe e organizar situacións de traballo na aula e no espazo de xogo identificando as peculiaridades do período de 6-12 anos.	A1 A2 A3 A4 A9 A11 A12	B1 B2 B6 B7 B8 B9 B17 B18
6. Ter unha imaxe realista de si mesmo, actuar conforme ás propias conviccións, asumir responsabilidades, tomar decisións e relativizar as posibles frustracións.	A1 A9 A10 A11 A12	B1 B2 B6 B7 B8 B9 B13 B14 B17 B18 B20

7. Tomar conciencia da complexidade dos procesos educativos en xeral e os procesos de ensino-aprendizaxe nas etapas obrigatorias do sistema educativo.	A1	B1
	A2	B2
	A3	B6
	A4	B7
	A5	B8
	A9	B9
	A11	B17
	A12	B18
		B21
8. Analizar e aplicar distintas estratexias metodolóxicas para organizar os espazos, materiais e tempos en función de diferentes modelos didácticos e das características e necesidades do alumnado.	A1	B1
	A2	B2
	A3	B5
	A5	B6
	A6	B7
	A7	B8
	A9	B9
	A11	B11
	A12	B13
		B14
		B15
		B17
9. Coñecer experiencias internacionais e exemplos de experiencias innovadoras en Educación Primaria e aplicalas na aula.	A1	B1
	A9	B2
	A11	B6
	A12	B12
		B17
		B18
		B19
		B21
10. Participar na definición de proxecto educativo e na actividade xeral do centro atendendo a criterios de control de calidade.	A1	B1
	A3	B2
	A9	B7
	A11	B8
	A12	B9
		B13
		B17
		B18
		B21
11. Comprender que a dinámica diaria en Educación Primaria é cambiante en función de cada estudante, grupo e situación e saber ser flexible no exercicio da función docente.	A1	B1
	A9	B2
	A11	B6
	A12	B7
		B8
		B12
		B16
		B18
		B20
		B21

Contidos

Topic

1.- FUNDAMENTACIÓN CONCEPTUAL	1.1.- A Organización Escolar. 1.2.- O centro como unidade organizativa: funcións directivas, de xestión pedagóxica e administración. 1.3.- O centro e a comunidade educativa.
2. SUBSISTEMA AMBIENTAL/CONCEPTUAL	2.1. A estrutura do sistema escolar.
3. SUBSISTEMA DE PLANIFICACIÓN	3.1. Plan de centro. 3.2. O centro como unidade organizativa: funcións directivas, de xestión pedagóxica e de administración escolar: características e niveis.
4.- SUBSISTEMA ESTRUCTURAL	4.1.- Organización de alumnos, profesores, recursos, espazos, horarios, actividades.
5.- SUBSISTEMA RELACIONAL	5.1.- A participación nos centros educativos. 5.2.- O clima organizativo. 5.3.- A cultura organizativa. 5.4.- O conflito nas organizacións educativas.

6.- SUBSISTEMA DE DIRECCIÓN E LIDERADO	6.1.- A dirección nas organizacións educativas. 6.2.- Os proxectos de dirección. 6.3.- Da dirección ao liderado.
7.- SUBSISTEMA DE CAMBIO/ DESENVOLVEMENTO ORGANIZATIVO	7.1.- Avaliación de centros. 7.2.- Análise de experiencias de organización. 7.3.- Referencia de modelos e elementos estudados a centros de educación primaria.
8.- ORGANIZACIÓN ESCOLAR DIFERENCIADA	8.1.- Análise de experiencias de organización. 8.2.- Referencia de modelos e elementos estudados a centros de educación primaria.
9.- A ORGANIZACIÓN ESCOLAR NO PRÁCTICUM	9.1.- Achegas da Organización Escolar ao Prácticum.

Planificación			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	2	2	4
Tutoría en grupo	12	8	20
Seminarios	10	20	30
Traballos de aula	12	24	36
Sesión maxistral	14	42	56
Probas de tipo test	2	2	4
*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.			

Metodoloxía docente	
	Description
Actividades introductorias	Esta sesión servirá para presentarlle aos estudantes a materia: competencias, contidos, planificación, metodoloxía, atención personalizada, avaliación e bibliografía.
Tutoría en grupo	O profesor facilitará e orientará aos estudantes no seu proceso formativo, podendo ser obxecto de atención calqueira das facetas ou dimensións que inciden no mesmo (aspectos académicos, actitudinais, persoais, sociais, ...).
Seminarios	Abordaranse temas específicos, que permitan profundizar os contidos da materia. Utilizarmase como complemento das clases teóricas. Computan na avaliación continua.
Traballos de aula	Os estudantes, de forma individual ou en grupos, realizarán proxectos supervisados polo profesor. Computan na avaliación continua.
Sesión maxistral	A través desta metodoloxía farase a presentación dos temas lxicamente estruturados coa finalidade de facilitar información organizada seguindo criterios axeitados á finalidade dos mesmos. Consistirá na exposición verbal por parte do profesor dos contidos da Organización Escolar. Computa na avaliación continúa

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Tutoría en grupo	Durante a realización das metodoloxías de Tutoría, Seminarios e Traballos de Aula, o mesmos que durante a realización de cartafolios/dossieres e traballos; é dicir: durante o tempo en que se realizan estas actividades prestarase a atención axeitada aos estudantes co obxecto de atender e resolver as súas dúbidas referidas á materia.

Avaliación		
	Description	Qualification
Tutoría en grupo	Nas tutorías aténdese ao estudante na seu proceso de ensino-aprendizaxe segundo os seus perfís diferenciados e individualizados. No seu desenvolvemento realizarase unha avaliación continua e formativa empregando os procedementos de: observación (rexistros, listas de control, etc...).	15 Hasta un 15
Seminarios	Terase en conta a búsqueda de documentación, lecturas e intervencións realizadas.	20 Hasta un 20
Traballos de aula	Teranse en conta os seguintes criterios: 1. Aspectos formais (15%) 2. Calidade dos traballos (70%) 3. Exposición oral e resposta as preguntas plantexadas (15%)	20 Hasta un 20
Sesión maxistral	Como actividade avaliadora ten por obxecto avaliar as actividades e tarefas realizadas durante a súa execución. Para iso empregaranse os procedementos de: durante o desenvolvemento da lección. Técnicas de autoavaliación. Informes sobre actividades realizadas.	25 Hasta un 25

Probas de tipo test	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	20 Hasta un 20

Other comments on the Evaluation

A nota final da materia ten dous compoñentes:

1º. As puntuación/é obtidas polo traballo realizado durante o curso (Avaliación continua).

2º. A cualificación obtida na proba de tipo test (exame).

Aínda que, para superar a materia, a nota do exame ten que ser, como mínimo, un 60% do valor do mesmo.

No caso de non superar a materia na primeira convocatoria, a nota da avaliación continua manterase para a segunda convocatoria.

De non ter superada a materia, as competencias non adquiridas serán avaliadas novamente na convocatoria de xullo.

Segundo a normativa vixente, con independencia da súa asistencia ou non ás clases o alumnado gozará de condicións equivalentes de avaliación.

As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da facultade no espazo Grao Educación Primaria

Bibliografía. Fontes de información

- Ainscow, M., **MEJORAR LAS ESCUELAS URBANAS. LIDERAZGO Y COLABORACIÓN**, Narcea, 2008,
- Bolívar Botía, A., **LOS CENTROS EDUCATIVOS COMO ORGANIZACIONES QUE APRENDE. PROMESA Y REALIDADES**, Madrid: La Muralla, D. L. 2000,
- Cantón Mayo, I., **LAS ORGANIZACIONES ESCOLARES. HACIA NUEVOS MODELOS**, FUNDEC, 2000,
- Cid Sabucedo, A., **EL CLIMA ESCOLAR**, Tórculo, 2002,
- Cid Sabucedo, A., **LOS PROYECTOS DE DIRECCIÓN**, Aurea, 2000,
- Cid Sabucedo, A., **MACROORGANIZACIÓN ESCOLAR. EL SISTEMA EDUCATIVO, ESTRUCTURA Y CARACTERÍSTICAS**, Departamento de Didáctica y Organización Escolar, 1996,
- Cid Sabucedo, A., **PRACTICUM I: PRÁCTICAS DE OBSERVACIÓN Y DE INVESTIGACIÓN. APLICACIÓN SOBRE EL CONTEXTO DONDE SE REALIZA LA ENSEÑANZA**, Copytema, 1996,
- Feito, R., **LOS RETOS DE LA PARTICIPACIÓN ESCOLAR: ELECCIÓN, CONTROL Y GESTIÓN DE CENTROS EDUCATIVOS**, Madrid: Morata, 2011,
- Gather Thurler, M. y Maulini, O. (2010), **LA ORGANIZACIÓN DEL TRABAJO ESCOLAR: UNA OPORTUNIDAD PARA REPENSAR LA ESCUELA**, Barcelona: Editorial GRAÓ,
- Gimeno Sacristán, J., **EL SISTEMA EDUCATIVO. UNA MIRADA CRÍTICA**, CISS-Praxis-Cuadernos de Pedagogía, 2004,
- González González, Mª T., **ORGANIZACIÓN Y GESTIÓN DE CENTROS ESCOLARES**, Prentice-Hall, 2003,
- Grau Rubio, C., **EDUCACIÓN ESPECIAL. DE LA INTEGRACIÓN ESCOLAR A LA ESCUELA INCLUSIVA**, Promolibro, 1998,
- Lorenzo, M., **ORGANIZACIÓN ESCOLAR. LA CONSTRUCCIÓN DE LA ESCUELA COMO ORGANIZACIÓN**, Ediciones Pedagógicas, 1995,
- Matín-Moreno, Q., **BANCOS DE TALENTO: PARTICIPACIÓN DE LA COMUNIDAD EN LOS CENTROS DOCENTES**, Madrid: Sanz y Torres, D. L. 2000,
- Pacual Pacheco, R; Villa Sánchez, A. y Auzmendi Escribano, E., **EL LIDERAZGO TRANSFORMACIONAL EN LOS CENTROS DOCENTES: UN ESTUDIO EN LAS COMUNIDADES AUTÓNOMAS DEL PAÍS VASCO Y CASTILLA-LEÓN**, Bilbao: Mensajero, D.L. 2006,
- Pérez Gómez, A. I., **LA CULTURA ESCOLAR EN LA SOCIEDAD NEOLIBERAL**, Morata, 1998,
- Pérez Pérez, J. C. (coord.), **GESTIÓN DE CALIDAD EN LA ORGANIZACIÓN Y DIRECCIÓN DE CENTROS ESCOLARES**, Ministerio de Educación y Ciencia. Instituto de Formación del Profesorado, D. L. 2005,
- Thurles, G. y Maulini, O., **LA ORGANIZACIÓN DEL TRABAJO ESCOLAR: UNA OPORTUNIDAD PARA REPENSAR LA ESCUELA**, Graó, 2010,

Ao tratar cada tema facilitarase a bibliografía específica.

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Educación: Deseño e desenvolvemento do currículo da educación primaria/O05G120V01201

Subjects that it is recommended to have taken before

Educación: Deseño e desenvolvemento do currículo da educación primaria/O05G120V01201

IDENTIFYING DATA**Educación: Teoría e historia da educación**

Subject	Educación: Teoría e historia da educación			
Code	005G120V01102			
Study programme	Grao en Educación Primaria			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	1	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinator	Dapia Conde, María Dolores			
Lecturers	Dapia Conde, María Dolores Ferro Cid, Angélica Vieites García García, Manuel F.			
E-mail	ddapia@uvigo.es			
Web				
General description	Como materia de formación básica, a denominada Educación. Teoría e Historia da Educación ten como finalidade introducir ao futuro graduado no universo educativo a través da análise da educación como práctica cultural presente en todas as sociedades e estreitamente relacionada con cuestións sociais, económicas e políticas. Persegue que o futuro graduado coñeza e valore nunha perspectiva crítica o concepto de educación e os seus procesos, axentes, institucións, xunto coa súa evolución histórica e o proceso de configuración do sistema educativo. Busca igualmente unha comprensión histórica, contextual e crítica do fenómeno educativo, que oriente finalmente a súa praxe profesional nunha perspectiva reflexiva. Tamén se analizan os aspectos básicos do desenvolvemento histórico da educación en España e en Galicia, prestando especial atención á Educación Primaria, e ao proceso de configuración do seu profesorado, da súa formación e da súa lexitimación socioprofesional.			

Competencias de titulación

Code	
A3	Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e plurilingües. Fomentar a lectura e o comentario crítico de textos dos diversos dominios científicos e culturais contidos no currículo escolar
A8	Manter unha relación crítica e autónoma respecto dos saberes, os valores e as institucións sociais públicas e privadas
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación primaria e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B13	Razoamento crítico
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes
B20	Iniciativa e espírito emprendedor

Competencias de materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results	
Analizar, comprender e avaliar a a educación como feito e como acción-intervención desde os marcos teóricos que nos proporcionan distintas teorías contemporáneas da educación	A12	B13 B20
Analizar a evolución histórica das institucións educativas formais e non formais tendo en conta os condicionamentos sociais, políticos e normativos	A3	B1 B3 B13
Desenvolver un coñecemento reflexivo e crítico da educación que permita comprender a complexidade do proceso educativo	A3	B2 B3
Valorar a acción educativa do mestre na educación primaria como un proceso de intervención profesional, o que supón explicar, xustificar e xenerar pedagógicamente a súa intervención	A8	B7 B8 B19

Contidos

Topic	
I. CONCEPTO E FINALIDADE DA EDUCACIÓN	Concepto de educación. Dimensións da educación. Educación en valores. Píares da educación. O universo educativo

II O COÑECEMENTO CIENTÍFICO DA EDUCACIÓN	Saber pedagóxico e coñecemento científico. A pedagogía como ciencia e como disciplina. O coñecemento da educación e as ciencias da educación. Achegas para a praxe educativa.
III. AXENTES E INSTITUCIÓNS EDUCATIVAS	Relacións familia, escola e comunidade. A profesión docente e o proceso de comunicación. Do centro escolar á cidade educadora. Movementos e institucións educativas.
IV. TEORÍAS EDUCATIVAS CONTEMPORÁNEAS	Antecedentes e inicio da modernidade pedagóxica. A escola nova. Teorías socialistas. Teorías antiautoritarias. Teorías personalistas. Teorías críticas coa institución escolar. A teoría educativa no inicio do século XXI.
V. HISTORIA DA ESCOLA PRIMARIA	Nacemento e desenvolvemento dos sistemas educativos. Os procesos de escolarización e a educación básica. A escola primaria na súa historia e no momento actual.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	2	2	4
Sesión maxistral	20	10	30
Debates	8	8	16
Resolución de problemas e/ou exercicios	7.5	7.5	15
Seminarios	8	8	16
Traballos de aula	7	7	14
Traballos tutelados	0	32	32
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	0	2	2
Cartafol/dossier	0	20	20
Probas de resposta curta	0	1	1

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Presentación da persoa responsable da docencia e do programa da materia. Avaliación inicial de expectativas, coñecementos e actitudes.
Sesión maxistral	Exposición por parte da persoa responsable da docencia dos contidos da materia e das bases teóricas e directrices do traballo a desenvolver polo estudiantado.
Debates	O alumnado comentará e analizará nunha perspectiva reflexiva e crítica cuestións cunha orientación teórica e práctica vinculadas cos contidos básicos da materia
Resolución de problemas e/ou exercicios	Orientados a analizar casos, estudo de situacións, comentar textos ou afondar ou complementar os contidos da materia.
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico. Empréganse como complemento das sesións maxistrais, para desenvolver competencias instrumentais relacionadas co marco teórico da materia.
Traballos de aula	Terán como finalidade a exposición de comentarios, recensións, actividades ou traballos de tipo individual e/ou colectivo por parte do alumnado con debate posterior.
Traballos tutelados	O alumnado deberá realizar de forma individual e/ou grupal varios traballos sobre algúns dos temas vinculados cos contidos da materia.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Resolución de problemas e/ou exercicios	Tempo dedicado a resolver dúbidas sobre contidos, traballos e as prácticas da materia, sexa durante o traballo na aula sexa durante o tempo de tutoría docente individual fóra da aula. Seguimento individual do desenvolvemento que cada persoa presenta na aula.
Seminarios	Tempo dedicado a resolver dúbidas sobre contidos, traballos e as prácticas da materia, sexa durante o traballo na aula sexa durante o tempo de tutoría docente individual fóra da aula. Seguimento individual do desenvolvemento que cada persoa presenta na aula.
Traballos de aula	Tempo dedicado a resolver dúbidas sobre contidos, traballos e as prácticas da materia, sexa durante o traballo na aula sexa durante o tempo de tutoría docente individual fóra da aula. Seguimento individual do desenvolvemento que cada persoa presenta na aula.
Debates	Tempo dedicado a resolver dúbidas sobre contidos, traballos e as prácticas da materia, sexa durante o traballo na aula sexa durante o tempo de tutoría docente individual fóra da aula. Seguimento individual do desenvolvemento que cada persoa presenta na aula.

Traballos tutelados	Tempo dedicado a resolver dúbidas sobre contidos, traballos e as prácticas da materia, sexa durante o traballo na aula sexa durante o tempo de titoría docente individual fóra da aula. Seguimento individual do desenvolvemento que cada persoa presenta na aula.

Tests	Description
Cartafol/dossier	Tempo dedicado a resolver dúbidas sobre contidos, traballos e as prácticas da materia, sexa durante o traballo na aula sexa durante o tempo de titoría docente individual fóra da aula. Seguimento individual do desenvolvemento que cada persoa presenta na aula.

Avaliación		
	Description	Qualification
Traballos de aula	Asistencia e participación activa na clase e nas actividades de aula, así como en presentacións de traballos.	10
Traballos tutelados	Realización de traballos, comentarios ou recensións.	20
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Proba de carácter escrito no que se deberán analizar documentos ou desenvolver cuestións vinculadas cos eixes temáticos do programa.	20
Cartafol/dossier	O alumnado deberá realizar un seguimento das actividades de aula e trasladalo a un documento xeral que recolla os contidos tratados na materia xunto coas súas achegas persoais.	20
Probas de resposta curta	Proba de carácter escrito con preguntas nas que o alumnado deberá escoller a resposta correcta entre varias posibles.	30

Other comments on the Evaluation

O alumnado deberá comunicar ao profesorado por cal dos dous procesos de avaliación vai optar na primeira quincena do curso, agás no caso do alumnado que perda o dereito á avaliación continua por faltas de asistencia. Calquera outra circunstancia, deberá ser comunicada ao profesorado para os efectos da avaliación.

Avaliación continua para o alumnado asistente.

Realizarase segundo os seguintes parámetros:

1. Traballos de aula: 10%. (1 punto)
2. Traballos tutelados individuais ou colectivos, que poden tratar do comentario dun libro: 20%. (2 puntos)
3. Cartafol: 20%. (2 puntos)
4. Proba escrita na que se desenvolverán subtemas do programa: 30% (3 puntos)
5. Proba escrita de resposta curta: 20% (2 puntos)

Para obter unha cualificación positiva o alumnado deberá conseguir o 50% en cada dos apartados.

O alumnado asistente que non supere o proceso de avaliación continua deberá realizar unha proba extraordinaria seguindo as instrucións do profesorado coa finalidade de traballar aqueles contidos non superados e conseguir as competencias a eles asociadas.

Avaliación de non asistentes

Terán a consideración de non asistentes aqueles alumnos/as que non consigan o 80% da asistencia. A ficha con foto e datos persoais deberá ser entregada ao profesor nas dúas primeiras semanas de clase. Para a superación da materia deberá conseguirse o 50% de todos os apartados sinalados na avaliación. A avaliación ordinaria e extraordinaria para o alumnado non asistente consistirá en:

1. Cartafol que conterá un desenvolvemento de varios subtemas do programa. 2 puntos.
2. Traballo individual programado co profesor que poderá consistir na lectura e comentario dun libro: 2 puntos.
3. Proba escrita que consistirá no desenvolvemento desubtemas incluídos no temario: 6 puntos.

IMPORTANTE:

No caso de superar algunha das partes da materia conservarase a cualificación para o mesmo curso académico, debendo superar unicamente as probas nas que non se obtivera a cualificación mínima sinalada máis arriba.

A data oficial do exame pode consultarse na web da facultade, no apartado Datas exames, dispoñible na dirección:
<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía básica, que será complementada con bibliografía específica, de ser necesario, para cada tema ou subtema.

Carreño, M. (ed.) (2000): *Teorías e instituciones contemporáneas de educación*, Madrid, Síntesis.

Colom Cañellas, A., e Núñez Cubero, Luís (2005): *Teoría de la educación*, Madrid, Síntesis.

Escolano Benito, Agustín (2002): *La educación en la España contemporánea*, Madrid, Biblioteca Nueva.

Pozo Andrés, María del Mar (ed.) (2009): *Teorías e instituciones contemporáneas de educación*, Madrid, Biblioteca Nueva.

Suárez Díaz, Reinaldo (2005): *La educación*, México, Trillas.

Trilla, Jaume (coord.) (2001 : *El legado pedagógico del siglo XX para la escuela del siglo XXI*, Barcelona, Graó.

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Historia: Historia do presente/O05G120V01203

Socioloxía: Sociedade, cultura e pensamento/O05G120V01104

Socioloxía: Socioloxía da educación/O05G120V01105

Ética e deontoloxía profesional/O05G120V01903

Other comments

Resulta aconsellable que o alumnado coñeza a maneira de traballar cun procesador de textos, e igualmente que saiba como facer uso dos recursos dispoñibles na rede como fontes de información pero nunca como fontes para a realización mimética de traballos.

IDENTIFYING DATA				
Psicoloxía: Psicoloxía do desenvolvemento de 6 a 12 anos				
Subject	Psicoloxía: Psicoloxía do desenvolvemento de 6 a 12 anos			
Code	O05G120V01103			
Study programme	Grao en Educación Primaria			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	1	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Psicoloxía evolutiva e comunicación			
Coordinator	Conde Rodríguez, María Ángeles			
Lecturers	Conde Rodríguez, María Ángeles			
E-mail	angelesconde@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/educacion-ou/			
General description	Trátase dunha materia de carácter básico, situada no primeiro curso do grao de educación primaria. Facilita a comprensión das claves do desenvolvemento humano e os cambios que teñen lugar nos procesos psicolóxicos (memoria, cognición, linguaxe, etc.) ao longo do período de 6 a 12 anos. Estes coñecementos son fundamentais na formación de mestres xa que representan unha ferramenta indispensable para poder contribuír ao desenvolvemento de nenos e nenas a través dunha axeitada planificación dos seus procesos de aprendizaxe.			

Competencias de titulación

Code	
A2	Deseñar, planificar e avaliar procesos de ensino e aprendizaxe, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.
A4	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade e que atendan á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos que conformen os valores da formación cidadá
A8	Manter unha relación crítica e autónoma respecto dos saberes, os valores e as institucións sociais públicas e privadas
A9	Valorar a responsabilidade individual e colectiva na consecución dun futuro sustentable
A10	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente. Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelas entre os estudantes
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Adaptación a novas situacións
B17	Creatividade

Competencias de materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results	
Coñecer as características dos estudantes de primaria así como os seus contextos coa finalidade de estimular e potenciar o desenvolvemento persoal de nenos e nenas.	A2	B1
	A4	B2
Dominar os coñecementos necesarios para comprender o desenvolvemento da personalidade dos estudantes de primaria.	A4	B1
		B2
		B6
Coñecer e aplicar metodoloxías e técnicas básicas de investigación en psicoloxía do desenvolvemento na idade escolar.	A2	B2
	A8	B8
	A10	B16
		B17
Promover o traballo autónomo e en equipo coa finalidade de mellorar o logro académico e desenvolver estratexias que permitan posteriormente participar na mellora dos procesos de desenvolvemento a través das prácticas educativas.	A2	B7
	A4	B8
	A9	B9
	A10	B15
		B16

Contidos

Topic

Paradigmas e teorías do desenvolvemento humano.	Desenvolvemento psicolóxico. Controversias conceptuais. Modelos e teorías explicativas do desenvolvemento.
Contextos e factores do desenvolvemento na idade escolar.	Contextos humanos de desenvolvemento. A interacción como contexto de desenvolvemento. Desenvolvemento, aprendizaxe, cultura e educación. Ámbitos de socialización: Socialización a través da familia. Socialización no ámbito escolar. O xogo. Os medios audiovisuais.
Desenvolvemento físico e psicomotriz dos 6 aos 12 anos.	Desenvolvemento físico e habilidades motrices. Desenvolvemento dos sistemas de acción. Desenvolvemento da grafomotricidade: debuxo e escritura.
Desenvolvemento Cognitivo e intelectual dos 6 aos 12 anos	Desenvolvemento da atención, memoria e coñecemento. Pensamento operacional concreto. A metacognición. Comunicación, linguaxe e pensamento.
Desenvolvemento comunicativo e da linguaxe entre os 6 e os 12 anos.	Comunicación, linguaxe e pensamento. Desenvolvemento da linguaxe: morfosintáctico, semántico e pragmático. Capacidades metalingüísticas. Lectura e escritura.
Desenvolvemento da personalidade e afectivo-emocional entre os 6 e os 12 anos.	Desenvolvemento afectivo. Construción da identidade. Autoconcepto e autoestima. Tipificación de xénero e roles de xénero.
Desenvolvemento social: interaccións e relacións sociais dos 6 aos 12 anos.	Coñecemento social das relacións interpersoais e dos sistemas sociais. Contexto e desenvolvemento de normas e valores. Razoamento moral e conduta moral. Conduta prosocial. Interaccións sociais e relacións co grupo de iguais.
Desenvolvemento na adolescencia.	Significado evolutivo da adolescencia. Pensamento formal. Desenvolvemento do autoconcepto. Identidade. Roles de xénero. Desenvolvemento psicosexual. Relacións sociais durante a adolescencia: familia e iguais.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introdutorias	2	0	2
Sesión maxistral	5	0	5
Estudos/actividades previos	0	15	15
Traballos de aula	16	10	26
Presentacións/exposicións	7	4	11
Debates	4	6	10
Traballos tutelados	10	22	32
Titoría en grupo	7	8	15
Probas de tipo test	2	10	12
Cartafol/dossier	0	15	15
Informes/memorias de prácticas	1	6	7

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introdutorias	Actividades dirixidas a: - presentación da materia - tomar contacto cos estudantes - recoller información sobre coñecementos e motivacións dos estudantes
Sesión maxistral	Exposición por parte da docente dos contidos sobre a materia obxecto de estudo e as súas bases teóricas
Estudos/actividades previos	Procura, lectura e traballo de documentación, propostas de resolución de problemas e/ou exercicios que se realizarán no aula de forma autónoma por parte do alumnado.
Traballos de aula	Proposta e resolución de actividades e traballos de grupo na aula baixo a supervisión da docente.
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de xeito individual ou en grupo
Debates	Charla aberta entre un grupo de estudantes. Pode centrarse nun tema dos contidos da materia, na análise dun caso, no resultado dun proxecto, exercicio ou problema desenvolvido previamente nunha sesión maxistral...
Traballos tutelados	Resolución de actividades, estudo de casos, elaboración de documentos sobre a temática da materia, tanto no aula como fose dela, baixo a dirección da docente

Titoría en grupo	Entrevistas que os grupos manteñen coa docente para asesoramento, apoio e seguimento das actividades da materia. Teñen como obxecto facilitar o desenvolvemento e progreso do informe e memoria de prácticas e a súa realización axustada.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Traballos tutelados	Orientacións ao alumnado de forma presencial (en aula ou titoría) ou de forma non presencial (correo electrónico ou campus virtual) sobre cuestións relacionadas coas propostas de traballo, os informes ou calquera actividade de aula.
Titoría en grupo	Orientacións ao alumnado de forma presencial (en aula ou titoría) ou de forma non presencial (correo electrónico ou campus virtual) sobre cuestións relacionadas coas propostas de traballo, os informes ou calquera actividade de aula.
Traballos de aula	Orientacións ao alumnado de forma presencial (en aula ou titoría) ou de forma non presencial (correo electrónico ou campus virtual) sobre cuestións relacionadas coas propostas de traballo, os informes ou calquera actividade de aula.
Tests	Description
Cartafol/dossier	Orientacións ao alumnado de forma presencial (en aula ou titoría) ou de forma non presencial (correo electrónico ou campus virtual) sobre cuestións relacionadas coas propostas de traballo, os informes ou calquera actividade de aula.
Informes/memorias de prácticas	Orientacións ao alumnado de forma presencial (en aula ou titoría) ou de forma non presencial (correo electrónico ou campus virtual) sobre cuestións relacionadas coas propostas de traballo, os informes ou calquera actividade de aula.

Avaliación

	Description	Qualification
Traballos de aula	Avaliación das actividades desenvolvidas polo estudante no aula tales como exposicións, análises de casos, debates, etc. sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto, etc. Pódese levar a cabo de xeito individual ou en grupo.	20
Probas de tipo test	Probas que inclúen preguntas pechadas con varias alternativas de resposta.	30
Cartafol/dossier	Cartafol que inclúe de forma sistematizada un conxunto de documentos e evidencias realizados polos estudantes de forma individual e colectiva que son indicadores de cal foi o seu traballo respecto das actividades da materia no que debe mostrarse dominio suficiente dos contidos, relacións significativas entre os contidos e debe estar expresada de xeito sistematizada e coherente.	20
Informes/memorias de prácticas	Realización de informes das actividades prácticas nos que se desenvolvan, relacionen, organicen os coñecementos e se presenten conclusións propias dos estudantes sobre as mesmas.	30

Other comments on the Evaluation

Para optar á avaliación continua esíxese a asistencia regular de, polo menos o 80%, das sesións de clase, traballos tutelados e titorías de grupos.

Para superar a materia será necesario que os estudantes obteñan en cada proba ou actividade obxecto de avaliación como mínimo o 50% da cualificación de cada apartado.

Aqueles estudantes que non superen algunha das probas de avaliación poderán recuperalas nas datas oficiais correspondente á segunda avaliación, no mes de Xullo.

No caso de que algún estudante non poida seguir a avaliación continua e o traballo en grupo titorizado polas docentes realizará unha proba de contidos teóricos sobre a materia, que suporá un 50% da nota, un comentario sobre una monografía, 20% e un traballo teórico-práctico, ao que lle corresponderá o 30% da cualificación final. Para superar a materia será preciso que os estudantes obteñan en cada unha das partes (teórica e práctica) un 50% da cualificación total das mesmas.

As datas para a realización dos exames serán as mesmas que os estudantes de avaliación continúa.

As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da facultade no espazo 'exames 2014-15'

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Delval, J. (1994). El desarrollo humano . Madrid: Siglo XXI.

Muñoz, A. (coord) (2010). Psicología del desarrollo en la etapa de Educación Primaria . Madrid: Pirámide

Palacios, J, Marchesi, A. y Coll, C. (comps.) (1999). Desarrollo psicológico y educación: Vol. I. Psicología Evolutiva . Madrid: Alianza Editorial.

Bibliografía Complementaria

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Psicoloxía: Prevención e tratamento das dificultades de aprendizaxe e os trastornos do desenvolvemento/O05G120V01204

Psicoloxía: Psicoloxía da educación: Procesos de aprendizaxe escolar/O05G120V01205

Other comments

RECOMÉNDASE:

- A asistencia á primeira sesión de clase para poder coñecer os obxectivos da materia, a planificación xeral e as opcións de avaliación da mesma.

- A asistencia continuada ás sesións de clases e ás tutorías para poder seguir o desenvolvemento da materia por parte dos estudantes

- O uso continuado da plataforma virtual na que se recollen actividades, orientacións e criterios de avaliación para o correcto desenvolvemento da materia.

IDENTIFYING DATA				
Socioloxía: Sociedade, cultura e pensamento				
Subject	Socioloxía: Sociedade, cultura e pensamento			
Code	005G120V01104			
Study programme	Grao en Educación Primaria			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	1	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía			
Coordinator	Mayobre Rodríguez, Purificación			
Lecturers	Mayobre Rodríguez, Purificación			
E-mail	pmayobre@uvigo.es			
Web				
General description	Esta materia é unha introdución ao estudo de toda unha problemática na que todas as persoas estamos inmersas polo mero feito de pertencer a esta sociedade. A análise abórdase desde un enfoque filosófico, é dicir, autorreflexivo, crítico e autocrítico.			

Competencias de titulación

Code	
A3	Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e plurilingües. Fomentar a lectura e o comentario crítico de textos dos diversos dominios científicos e culturais contidos no currículo escolar
A8	Manter unha relación crítica e autónoma respecto dos saberes, os valores e as institucións sociais públicas e privadas
B1	Capacidade de análise e síntese
B3	Comunicación oral e escrita
B6	Capacidade de xestión da información
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes

Competencias de materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results	
Comprender a filosofía como saber específico que se ocupou de problemas que incumben á totalidade.		B1
Coñecer e comprender os problemas filosóficos no seu contexto e entender a vinculación con outras manifestacións culturais do momento.	A8	B13
Coñecer e entender os esquemas de pensamento que estiveron e están presentes na cultura occidental e na nosa configuración mental.	A3	B13
Coñecer as ideas que forxan o noso presente en contextos multiculturais.	A3	B12
Capacidade para organizar coherentemente ideas e argumentos.		B1 B3
Capacidade para analizar, valorar e discutir argumentos alleos.		B6 B13 B19

Contidos

Topic	
1.- A filosofía nun mundo global	
2. A modernidade como unha forma concreta de civilización	
3.- Filosofías do século XX.	
4.- A posmodernidade e o pensamento polifónico	

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Traballos tutelados	6	40	46
Seminarios	15	22	37
Actividades introdutorias	2	0	2
Sesión maxistral	21	3	24

Titoría en grupo	8	0	8
Probos de resposta longa, de desenvolvemento	3	30	33

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Traballos tutelados	Realización dun traballo de introducción á investigación relacionado coa temática da materia. Exposición por parte do alumnado ante a docente e/ou grupo de estudantes do resultado do traballo.
Seminarios	Presentación e debate dun tema de actualidade a partir da análise dun documento escrito ou gráfico.
Actividades introdutorias	Introdución á materia e explicación do tipo de actividades que se van a desenvolver durante o cuadrimestre.
Sesión maxistral	Exposición dos temas do programa.
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumnado mantén coa profesora da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe

Atención personalizada

Methodologies	Description
Traballos tutelados	Atención ás dúbidas e dificultades que o alumnado atope na elaboración das tarefas a realizar na materia: traballos, seminarios, comentarios. Seguimento por parte da profesora dos traballos obrigatorios que se han de realizar para superar a materia: traballos, seminarios, comentarios

Avaliación

	Description	Qualification
Traballos tutelados	Avaliación do proceso, resultados e presentación dun traballo de iniciación á investigación.	30 Para aprobar la materia hai que obter neste apartado, polo menos menos, o 50
Seminarios	Presentación e debate dun tema relacionado co temario a partir da análise dun documento escrito ou gráfico.	20 Para aprobar a materia hai que obter neste apartado, polo menos menos, o 50
Probos de resposta longa, de desenvolvemento	Exame sobre o temario da materia.	50 Para aprobar a materia hai que obter neste apartado, polo menos menos, o 50

Other comments on the Evaluation

Segunda convocatoria: De non ter superada algunha das probas ou actividades obxecto da avaliación, poderán recuperalas na convocatoria de xullo.

Alumnado non presencial: O alumnado que non poida asistir á clase regularmente, non poida seguir a avaliación continuada nin asistir á tutorización dos traballos, realizará as seguintes probas: Unha proba de contidos teóricos (50%), un traballo (30%), o resumo de dous libros(20%) a determinar polo profesora ou profesor da materia.

O alumnado presencial e o non presencial ten que alcanzar o 50% en cada unha das probas para superar a materia.

As datas oficiais de exames poden consultarse na web da facultade, no espazo Datas exames,disponible na seguinte dirección:

<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Bibliografía. Fontes de información

Ayestarán, Ignacio y otros (eds.), **Filosofía en un mundo global**, Anthropos,
Giner, Salvador, **Historia del Pensamiento Social**, Ariel,
Morente, **Lecciones preliminares de Filosofía**, Porrúa,
Mosterín, Jesús, **Filosofía de la cultura**, Alianza,
Valcárcel, Amelia, **Feminismo en el mundo global**, Cátedra,

En cada tema proporcionarase unha bibliografía específica

Recomendacións

IDENTIFYING DATA				
Socioloxía: Socioloxía da educación				
Subject	Socioloxía: Socioloxía da educación			
Code	005G120V01105			
Study programme	Grao en Educación Primaria			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	1	1c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía			
Coordinator	Casado Neira, David			
Lecturers	Casado Neira, David Gómez Suárez, Águeda			
E-mail	dcneira@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/dcneira			
General description	Nesta materia abórdanse os aspectos sociais (nin pedagóxicos, nin didácticos) que inciden na educación primaria.			

Competencias de titulación

Code	
A4	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade e que atendan á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos que conformen os valores da formación cidadá
A6	Coñecer a organización dos colexios de educación primaria e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Desempeñar as funcións de tutoría e de orientación cos estudantes e as súas familias, atendendo as singulares necesidades educativas dos estudantes. Asumir que o exercicio da función docente ha de ir perfeccionándose e adaptándose aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A8	Manter unha relación crítica e autónoma respecto dos saberes, os valores e as institucións sociais públicas e privadas
A10	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente. Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promova entre os estudantes
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación primaria e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B5	Coñecemento de informática
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Adaptación a novas situacións
B17	Creatividade
B18	Lideranza
B20	Iniciativa e espírito emprendedor
B21	Motivación pola calidade

Competencias de materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results	
Manter unha relación crítica e autónoma respecto dos saberes, os valores e as institucións sociais públicas e privadas. Poder usar as achegas teóricas da socioloxía como unha ferramenta de análise e comprensión da realidade.	A12	B1 B13 B14
Coñecer a evolución da familia, os diferentes tipos de familias, de estilos de vida e educación no contexto familiar para poder interaccionar coas familias.	A10	B13
Comprender as demandas institucionais da educación no contexto actual (familia, relacións de xénero e interxeracionais, multiculturalidade e interculturalidade, discriminación e inclusión social, desenvolvemento sostible, impacto das linguaxes visuais).	A12	B1 B12 B13

Analizar o impacto social e educativo das linguaxes audiovisuais e das tecnoloxías, os cambios nas A4 relacións de xénero e interxeracionais, a multiculturalidade e a interculturalidade, a discriminación e inclusión social e o desenvolvemento sostible.		B1 B13
Descubrir os aspectos sociais non pedagóxicos implicados nos procesos educativos (conxuntura económica, evolución do mercado de traballo, transformacións sociais...).	A6	B1 B21
Adquirir destrezas para solicitar información e analizar sobre os puntos anteriores a través do traballo autónomo e en equipo.	A10	B2 B6 B9
Comprensión de textos complexos, resumir e articular información complexa ou de fontes diferentes.	A8	B1 B6
Competencias para tarefas colaboradoras: capacidade de escoitar e comprender os demais, capacidade para facerse entender (oral, escrita), adaptación e calendarios de traballo e a cumprimentación das tarefas e os tempos, adaptar e reorganizar o traballo, asumir a responsabilidade propia e do grupo.	A10	B1 B2 B3 B5 B6 B7 B8 B9 B11 B13 B14 B15 B16 B17 B18 B20 B21

Contidos

Topic	
Conceptos xerais de socioloxía.	Sociedade, cultura, socialización
Socioloxía da infancia.	A infancia como categoría social. Infancia e escolarización.
Evolución da familia.	Cambios sociodemográficos e acceso ao mercado de traballo.
Educación e cidadanía.	Xénero, multiculturalidade, discriminación, inclusión social, participación na vida política e económica...).
Contexto social e política educativa.	Demandas sociais da educación e reformas educativas.
Culturas familiares e cultura escolar.	Reproducción cultural e factores sociais do rendemento escolar (clase, xénero...).
Escola, familia e comunidade.	Relación entre educación familiar, demandas da comunidade e práctica na escola.
Reproducción social e cultural.	Currículo oculto e socialización na aula.
O centro educativo como escenario social.	Socioloxía da interacción na aula e resolución de conflitos.
Os media na educación.	Impacto e uso das tecnoloxías na educación.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Titoría en grupo	8	8	16
Traballos tutelados	13	42	55
Sesión maxistral	28	0	28
Probas de tipo test	2	34	36
Traballos e proxectos	2	13	15

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Titoría en grupo	Directrices de elaboración do traballo, supervisión e resolución de dúbidas
Traballos tutelados	Elaboración dun proxecto de investigación
Sesión maxistral	Explicación de contidos teóricos

Atención personalizada

Methodologies	Description
Titoría en grupo	Titoría en grupos
Traballos tutelados	Titoría en grupos

Tests	Description
Traballos e proxectos	Titoría en grupos

Avaliación		
	Description	Qualification
Titoría en grupo	Avaliación continua (seguimento do traballo en aula e traballo autónomo)	25
Traballos tutelados	Memoria do traballo de investigación (proxecto e resultados)	35
Probos de tipo test	Exame final sobre os contidos teóricos da materia	40

Other comments on the Evaluation

Para superar a materia é imprescindible: cumprir os prazos de traballo establecidos ao comezo do curso, aprobar o exame tipo test e a memoria final do traballo de investigación. No caso de non superar a materia, a parte e competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de xullo do mesmo ano académico. O sistema de avaliación non establece diferencias entre alumnos e alumnas, asistentes ou non asistentes.

No seguinte enlace pódese consultar día/hora/lugar do examen (apartado datas exames):
<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Segundo acordo adoptado en Xunta de Centro:

- a. De non ter superada a materia, as competencias non adquiridas serán avaliadas novamente na convocatoria de xullo.
- b. Segundo a normativa vixente, con independencia da súa asistencia ou non ás clases o alumnado gozará de condicións equivalentes de avaliación.

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA:

Fernández Enguita, Mariano (1999) La escuela a examen. Madrid: Pirámide.

Giner, Salvador; Lamo de Espinosa, Emilio; Torres, Cristóbal (eds.) (1998) Diccionario de sociología. Madrid: Alianza Editorial.

Macionis, John J. & Plummer, Ken (1999) Sociología. Madrid: Prentice Hall.

e o material específico das aulas.

Recomendacións

IDENTIFYING DATA**Educación: Deseño e desenvolvemento do currículo da educación primaria**

Subject	Educación: Deseño e desenvolvemento do currículo da educación primaria			
Code	O05G120V01201			
Study programme	Grao en Educación Primaria			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	1	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Didáctica, organización escolar e métodos de investigación			
Coordinator	Cid González, Antonio Pedro			
Lecturers	Cid González, Antonio Pedro			
E-mail	antopedronio@uvigo.es			
Web				
General description	Esta materia ten como meta fundamental preparar os estudantes para saber programar o seu ensino no nivel de Educación Primaria, aprendendo a elaborar deseños curriculares de aula.			

Competencias de titulación

Code	
A1	Coñecer as áreas curriculares da Educación Primaria, a relación interdisciplinar entre elas, os criterios de avaliación e o corpo de coñecementos didácticos ao redor dos procedementos de ensino e aprendizaxe respectivos
A2	Deseñar, planificar e avaliar procesos de ensino e aprendizaxe, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.
A4	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade e que atendan á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos que conformen os valores da formación cidadá
A5	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela, resolver problemas de disciplina e contribuir á resolución pacífica de conflitos. Estimular e valorar o esforzo, a constancia e a disciplina persoal nos estudantes
A7	Colaborar cos distintos sectores da comunidade educativa e do contorno social. Asumir a dimensión educadora da función docente e fomentar a educación democrática para unha cidadanía activa
A8	Manter unha relación crítica e autónoma respecto dos saberes, os valores e as institucións sociais públicas e privadas
A9	Valorar a responsabilidade individual e colectiva na consecución dun futuro sustentable
A10	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente. Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelas entre os estudantes
A11	Coñecer e aplicar nas aulas as tecnoloxías da información e da comunicación. Discernir selectivamente a información audiovisual que contribúa ás aprendizaxes, á formación cívica e á riqueza cultural
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación primaria e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B14	Compromiso ético
B16	Adaptación a novas situacións
B17	Creatividade
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes
B21	Motivación pola calidade

Competencias de materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results	
1. Analizar e comprender os procesos educativos no aula e fóra dela relativos ao período de 6-12 anos.	A1	B1 B2 B12
2. Coñecer e analizar elementos básicos do currículo de Educación Primaria e cuestionar criticamente as diversas tendencias e propostas curriculares da administración educativa.	A2	B1 B2
3. Deseñar, planificar e avaliar a actividade docente e a aprendizaxe na aula tendendo ás necesidades dos estudantes e transmitir seguridade, tranquilidade e afecto.	A2	B2 B12

4. Seleccionar, desenvolver e avaliar contidos do currículo mediante recursos didácticos axeitados e promover as competencias correspondentes nos estudantes.	A2 A4 A10	B2 B8 B9
5. Lograr unha capacidade de relación e de comunicación, así como de equilibrio emocional nas variadas circunstancias da actividade profesional.	A4 A5 A7	B7 B9 B16
6. Cualificarse para traballar en equipo cos compañeiros e outros profesionais dentro e fóra do centro como condición necesaria para a mellora da súa actividade profesional, compartindo saberes e experiencias.	A7	B7 B9 B11
7. Preparar, seleccionar ou construír materiais didácticos e utilízalos nos marcos específicos das distintas disciplinas atendendo aos principios teóricos da globalización e á súa aplicación ás etapas de Educación Primaria.	A1 A4	B7 B17
8. Desenvolver a capacidade para recompilar, analizar, elaborar, crear, seleccionar e avaliar materiais curriculares apropiados ás características do alumno de Educación Primaria. Controlar e facer o seguimento de proceso educativo e, en particular, de ensino-aprendizaxe mediante o dominio de técnicas e estratexias necesarias.	A2 A7 A10	B2 B9 B17
9. Utilizar a avaliación, na súa función propiamente pedagóxica e non puramente acreditativa, como elemento regulador e promotor do ensino, da aprendizaxe e da súa propia formación.	A2 A12	B1 B2 B8 B14
10. Potenciar o rendemento académico dos alumnos e o seu progreso escolar, no marco dunha educación integral.	A12	B7 B12 B21
11. Asumir a necesidade do desenvolvemento integral continuo, mediante a autoavaliación da propia práctica.	A8 A9 A10	B8 B14 B21
12. Comprender que a dinámica diaria en Educación Primaria é cambiante en función de cada estudante, grupo, situación e saber ser flexible no exercicio da función docente.	A7 A10 A11 A12	B12 B14 B19

Contidos

Topic

1. Componentes didácticos do proceso de ensino-aprendizaxe.	1.1. Contexto da actuación. O centro. Docentes e discentes. Modelos de escola. 1.2. Os contidos da aprendizaxe. 1.3. As metas a lograr (obxectivos). 1.4. As actividades. 1.5. Métodos e técnicas de ensino. 1.6. Os recursos didácticos. 1.7. A avaliación.
2. Modelos de ensino e de currículo. Deseño curricular e elaboración de proxectos curriculares. As funcións do profesorado.	2.1. A planificación e a programación do ensino. 2.2. O deseño curricular e as súas características. 2.3. O DCB de Educación Primaria. 2.4. Os modelos de escola e de aula. 2.5. Funcións do profesor. 2.5.1. Tipos de función docente. 2.5.2. Formación inicial do profesor. 2.5.3. Formación permanente do profesor. 2.5.4. A renovación pedagóxica.
3. Os obxectivos e as competencias no currículo de Educación Primaria.	4.1. Tipos de metas e obxectivos. 4.2. Os sete saberes. 4.3. As habilidades básicas na Primaria. 4.4. As competencias do DCB. 4.5. Modelos de escolla de metas.
4.- Contidos educativos, organización e implementación educativas	4.1. Introducción. 4.2. Contidos educativos: definición, selección, secuenciación e estruturación. 4.3. Os contidos e a implementación educativa.
5. Tarefas de ensino e organización de procesos de ensino-aprendizaxe.	5.1. As actividades e os seus tipos. 5.2. Os grandes métodos de enseñanza 5.3. Os pequenos métodos da enseñanza. 5.4. As técnicas de ensino. 5.5. As unidades didácticas globalizadas.

6. Construción e análise de recursos e materiais didácticos.	6.1. Clasificación dos recursos didácticos. 6.2. Os recursos impresos. 6.3. Os recursos audiovisuais. 6.4. Os recursos manipulativos. 6.5. Os recursos elaborados. 6.6. Os recursos humanos. 6.7. Os recursos aportados pola comunidade. 6.8. O espazo-aula como recurso.
7. A avaliación do proceso de ensino-aprendizaxe.	7.1. A avaliación como mellora dos procesos. 7.2. Momentos da avaliación. 7.3. Modelos de avaliación.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Seminarios	5	10	15
Prácticas externas	12	12	24
Obradoiros	7	27	34
Actividades introductorias	3	0	3
Sesión maxistral	14	14	28
Probas prácticas, de execución de tarefas reais e/ou simuladas.	3	6	9
Traballos e proxectos	9	13	22
Probas de tipo test	1	6	7
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	1	7	8

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Seminarios	Estudo e debate en relación ós DCBs. Análise e estruturación do traballo a desenvolver con eles como documento base.
Prácticas externas	Observación de diferentes aulas de Educación Primaria en centros de ensino público e concertado e intervención no seu caso seguindo unha guía de observación elaborada polo docente.
Obradoiros	Elaboración de diferentes recursos didácticos alternativos: de tipo lúdico e manipulativo, audiovisuais, unidades didácticas globalizadas, guiones didácticos, manualidades artísticas para introducir temas do currículo de primaria, deseños curriculares de aula sobre o ciclo anual das festas populares e temas propios da escola primaria (datas significativas, días internacionais, etc.)
Actividades introductorias	Observación por parte do docente do contido da materia e das actividades a realizar durante o curso.
Sesión maxistral	Información previa dada polo profesor cos esquemas correspondentes dos diferentes contidos básicos que debe contemplar o deseño curricular de aula.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Prácticas externas	Seguimento das actividades.
Obradoiros	Seguimento das actividades.

Avaliación

	Description	Qualification
Seminarios	Elaboración práctica dun deseño curricular de aula sobre un tema escollido polo alumno entre varios. Aplicación da teoría a un caso práctico. O traballo consistirá na elaboración de unha U.D. Para a superación da asignatura é preciso acadar un 15% na calificación.	hasta 30
Prácticas externas	Valoración da memoria de prácticas redactada polo alumno e do tempo utilizado para as mesmas.	hasta 10
Obradoiros	Valoración dos traballos prácticos realizados polo alumno (recursos didácticos elaborados) precisos para presentación da U.D. elaborada.	hasta 10
Sesión maxistral	Proba tipo test de items de contestación única (25%) e proba de contestación longa (25%) que totaliza un 50%. Para superar a asignatura é preciso acadar alomenos un 25% entre ámbalas dúas partes.	hasta 50

Other comments on the Evaluation

De non ter superada a materia, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de xullo.

Segundo a normativa vixente, con independencia da súa asistencia ou non a clases, o alumnado gozará de condicións equivalentes de avaliación

As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da facultade, no espazo "Datos exames":

Bibliografía. Fontes de información

CID, A.P., **Diseño y desarrollo del curriculum**, Andavira Editora,
ANTUNEZ, S. y DEL CARMEN, M. y OTROS, **Del proyecto educativo a la programación de aula: el qué, el cuando y el como de los instrumentos de la planificación didáctica.**, Grao,
CAÑAS, A., MARTIN-DIAZ, M^a j. y NIEDA, J., **Competencia en el conocimiento y la interacción con el medio físico. La competencia científica.**, Alianza Editorial,
ESCAMILLA, A., **Las competencias en la programación de aula: infantil y primaria (3-12 años)**, Editorial Garó,
GIMENO SACRISTÁN, J., **El currículum: Una reflexión sobre la práctica**, Morata,
GIMENO SACRISTÁN, J., **Teoría de la enseñanza y desarrollo del currículo.**, Anaya,
GIMENO SACRISTÁN, J. e PÉREZ GÓMEZ, A., **Comprender y transformar la Enseñanza**, Morata,
GIRALDEZ, A., **Competencia cultural y artística.**, Alianza Editorial,
GONZALEZ M, D., **Adaptaciones curriculares. Guía para su elaboración**, Aljibe,
MARTIN, E y MORENO, A., **Competencia para aprender a aprender**, Alianza Editorial,
MORAL SANTAELLA, C., **Didáctica. Teoría y práctica de la enseñanza.**, Editorial Pirámide.,
NÉRICI, I.G., **Hacia una didáctica general dinámica**, Kapelusz,
ORTEGA CARRILLO, J.A. y CHACÓN MEDIANA, A., **Nuevas tecnologías para la educación en la era digital.**, Psicología Pirámide.,
PEREZ, P. y ZAYAS, F., **Competencia en comunicación lingüística**, Alianza Editorial,
PUIG, J.M. y MARTIN, X., **Competencia en autonomía e iniciativa personal.**, Alianza Editorial,
RODRÍGUEZ ROJO, M., **Hacia una didáctica crítica**, La Muralla,
RICO, L. y LUPIANEZ, J.L., **Competencias matemáticas desde una perspectiva curricular.**, Alianza Editorial,
SÁNCHEZ HUETE, J.C., **Compendio de Didáctica General.**, CCS,
TITONE, R., **Metodología Didáctica**, Rialp,
TORRES SANTOMÉ, J., **El currículum oculto**, Morata,
TORRES SANTOMÉ, J., **Globalización e interdisciplinariedad: el currículum integrado.**, Morata,
CARMEN, L., **El análisis y secuenciación de los contenidos educativos.**, ICE-Universidad de Barcelona/Horsori,
ZABALA, A. y RUBIO, M^a j. y CASTILLO, S., **Programación por competencias. Formación y práctica.**, Pearson/Prentice Hall,
ZABALZA, M.A., **El diseño y desarrollo curricular**, Narcea,
VIVANCOS, J., **Tratamiento de la información y competencia digital.**, Alianza Editorial,

Recomendacións

Subjects that it is recommended to have taken before

Educación: Fundamentos didácticos e organizativos do ensino/O05G120V01101

Educación: Teoría e historia da educación/O05G120V01102

Socioloxía: Socioloxía da educación/O05G120V01105

IDENTIFYING DATA**Educación: Novas tecnoloxías aplicadas á educación primaria**

Subject	Educación: Novas tecnoloxías aplicadas á educación primaria			
Code	O05G120V01202			
Study programme	Grao en Educación Primaria			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	1	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Didáctica, organización escolar e métodos de investigación			
Coordinator	Raposo Rivas, Manuela			
Lecturers	Fernández Rodicio, Clara Isabel Fernández Rodríguez, Jennifer Raposo Rivas, Manuela			
E-mail	mraposo@uvigo.es			
Web				
General description	Esta materia cumpre un papel fundamental derivado do seu carácter instrumental e formativo: - Ten un carácter instrumental porque traballa as competencias necesarias para o manexo das tecnoloxías como ferramentas para a busca, o tratamento, a organización e a representación da información. Neste senso, serve de apoio a outras materias do plano de estudos. - Ten un carácter formativo porque ofrece unha nova visión de cómo ensinar e cómo aprender na escola dentro da sociedade da información e o coñecemento. Nesta materia terás a oportunidade de coñecer, analizar e valorar cal é o novo papel do profes@r, d@s alumn@s e dos elementos que configuran o acto didáctico, cal é a nova maneira de ensinar e aprender coa tecnoloxía. Así coñecerás, entre outras cousas, novos recursos didácticos con base tecnolóxica, como deseñar e elaborar materiais didácticos empregando a tecnoloxía, que estratexias de traballo empregar coas novas tecnoloxías na escola,... Por último, como mest@r será necesario que sexas capaz de axudar a@s teus alumn@s a desenvolverse neste novo entorno tecnolóxico pero cunha visión crítica e reflexiva, que lle permita descubrir nas tecnoloxías unha ferramenta non só para o ocio, senón tamén para a súa formación como cidadáns libres e responsables.			

Competencias de titulación

Code	
A1	Coñecer as áreas curriculares da Educación Primaria, a relación interdisciplinar entre elas, os criterios de avaliación e o corpo de coñecementos didácticos ao redor dos procedementos de ensino e aprendizaxe respectivos
A2	Deseñar, planificar e avaliar procesos de ensino e aprendizaxe, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.
A4	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade e que atendan á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos que conformen os valores da formación cidadá
A5	Fomentar a convivencia na aula e fóra dela, resolver problemas de disciplina e contribuir á resolución pacífica de conflitos. Estimular e valorar o esforzo, a constancia e a disciplina persoal nos estudantes
A6	Coñecer a organización dos colexios de educación primaria e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Desempeñar as funcións de tutoría e de orientación cos estudantes e as súas familias, atendendo as singulares necesidades educativas dos estudantes. Asumir que o exercicio da función docente ha de ir perfeccionándose e adaptándose aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida
A7	Colaborar cos distintos sectores da comunidade educativa e do contorno social. Asumir a dimensión educadora da función docente e fomentar a educación democrática para unha cidadanía activa
A9	Valorar a responsabilidade individual e colectiva na consecución dun futuro sustentable
A10	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente. Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelas entre os estudantes
A11	Coñecer e aplicar nas aulas as tecnoloxías da información e da comunicación. Discernir selectivamente a información audiovisual que contribúa ás aprendizaxes, á formación cívica e á riqueza cultural
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación primaria e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B5	Coñecemento de informática
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas

B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Adaptación a novas situacións
B17	Creatividade
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes
B20	Iniciativa e espírito emprendedor
B21	Motivación pola calidade
B22	Sensibilidade por temas ambientais

Competencias de materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results	
- Analizar o contexto da actual sociedade da información e reflexionar sobre o novo contorno social e educativo que xeran as Tecnoloxías da Información e a Comunicación (TICs), dando lugar á necesidade de adquirir novas competencias persoais e profesionais.	A9 A11 A12	B2 B6 B9 B13 B15 B19 B21
- Analizar as linguaxes audiovisuais e as súas implicacións educativas.	A7	B1 B6
- Identificar as características e funcións que presentan os recursos e os novos medios tecnolóxicos na educación primaria.		B1 B2 B6 B13
- Construír unha base de coñecementos, actitudes e habilidades técnicas útiles para o futuro mestre no desenvolvemento da súa actividade profesional que lle permitan unha axeitada utilización dos recursos tecnolóxicos ao seu alcance, analizando e reflexionando sobre as implicacións que a devandita utilización ten no deseño e desenvolvemento curricular.	A7 A9 A11	B2 B5 B6 B9 B15 B21
Familiarizarse coa lexislación dos marcos reguladores da tecnoloxía dixital.		B1 B2 B6 B15
- Ser quen de buscar, seleccionar e avaliar ou deseñar e construír materiais didácticos en soporte tecnolóxico adaptados ás características dos alumnos e dos contidos de aprendizaxe, así como de realizar unha proposta didáctica de integración curricular en contextos específicos.	A7 A11	B2 B5 B6 B15
Adquirir bases teóricas e prácticas para o emprego de habilidades e destrezas que posibiliten o manexo dos novos medios tecnolóxicos e dixitais de formación disciplinar e profesional.	A11	B2 B5 B6 B7 B15 B16 B17 B20 B21
- Adquirir as habilidades necesarias para o manexo técnico, a produción de materiais e a utilización didáctica dos diversos medios e recursos tecnolóxicos: cámara fotográfica, cámara de vídeo, videoproxector, ordenador, impresora, escáner e Internet, etc.	A7	B5 B6 B15

Aplicar os medios de comunicación da rede ao proceso de ensino-aprendizaxe.	A2 A4 A6 A10 A11 A12	B2 B3 B5 B6 B7 B8 B9 B13 B14 B15 B16 B17 B20 B21
- Adquirir as habilidades necesarias para unha axeitada xestión da información con fins educativos: busca, selección, tratamento, organización e representación da información.	A7 A11	B5 B6 B15
Traballar coas NTIC desde as súas dimensións comunicativa, didáctica, de organización e xestión, así como desde a súa dimensión lúdica.	A1 A2 A4 A5 A6 A10 A11 A12	B1 B2 B3 B5 B6 B7 B8 B9 B11 B12 B13 B14 B15 B16 B17 B20 B21 B22
- Reflexionar criticamente sobre os determinantes sociais, psicolóxicos e ideolóxicos dos procesos de comunicación e formación mediados por tecnoloxía.	A7 A11	B5 B6 B15
Abordar a produción de materiais tecnolóxicos e/ou adaptalos desde alternativas creativas e innovadoras.	A2 A4 A10 A11	B1 B2 B5 B7 B9 B13 B14 B17 B19 B20 B21
- Desenvolver as capacidades de colaboración, participación activa e traballo en equipo como instrumentos básicos da formación como futuros docentes, e tomar conciencia de que o ensino é un labor de equipo.	A7 A11	B5 B6 B9 B15
Analizar e avaliar materiais dixitais identificando os seus puntos fortes e feble para integralos no proceso de ensino-aprendizaxe.	A10 A11 A12	B1 B2 B3 B5 B8 B13 B14 B15 B21
- Traballar autonomamente, cun posicionamento académico e unha actitude investigadora ante os procesos educativos en xeral e a educación virtual ou e-learning, en particular.	A7	B5 B6 B15

Utilizar de forma colaborativa as NTIC no contexto socioeducativo da profesión.	A2 A4 A7 A11	B2 B3 B5 B7 B8 B9 B11 B13 B14 B21
- Fomentar experiencias de iniciación ás tecnoloxías da información e da comunicación.	A7	B5 B6 B15
Controlarse emocionalmente ante as situacións adversas que de forma inesperada pódense presentar na realización do traballo cos medios tecnolóxicos e dixitais.	A11	B2 B6 B7 B16
- Abordar a análise de campo mediante metodoloxía observacional empregando tecnoloxías da información, documentación e audiovisuais.	A4 A7	B1 B5 B6
Comprender e aceptar as limitacións que se presenten fronte ao uso das NTIC desde unha actitude de respecto e superación permanente		B1 B2 B13 B14 B16 B21
- Analizar e incorporar de forma crítica as cuestións máis relevantes da sociedade actual que afectan á educación familiar e escolar: impacto social e educativo das linguaxes audiovisuais e das pantallas.	A7 A12	B1 B6 B9 B15

Contidos

Topic	
PARTE TEÓRICA	10 temas
Tema 1: As TIC na sociedade da información	1.1. Alfabetización tecnolóxica e competencia dixital 1.2. Impacto social e educativo da cultura audiovisual e dixital 1.3. Papel dos centros educativos na sociedade da información
Tema 2: A integración das TIC en contextos educativos	2.1. Factores que inflúen na súa integración 2.2. Perspectivas curriculares e modelos de integración das TIC 2.3. Proxectos internacionais nacionais de implantación das TIC nos centros. O Proxecto Abalar en Galicia.
Tema 3: Recursos multimedia para a educación	3.1. Concepto, clasificación e características dos multimedia educativos 3.2. Funcións e orientacións para o uso didáctico do multimedia educativo 3.3. Selección e avaliación de multimedias educativos. 3.4. Diseño e elaboración de materiais didácticos multimedia.
Tema 4: Recursos web para a educación	4.1. Ferramentas de comunicación en educación 4.2. Aplicacións educativas da Web 2.0 4.3. Metodoloxías de traballo con Internet na aula: webquest, cazas do tesouro...
Tema 5: Novas posibilidades educativas e desafíos na rede	5.1. Seguridade da infancia en Internet 5.2. Entornos virtuais de ensinanza-aprendizaxe e traballo colaborativo con TIC 5.3. Realidade aumentada
Tema 6: A linguaxe audiovisual e os medios de comunicación de masas	6.1. Lectura de imaxes. A imaxe dixital. 6.2. A televisión e a publicidade na aula. 6.3. Outros medios de comunicación de masas na aula.
Tema 7: Utilización educativa do vídeo e do cine	7.1. Funcións do vídeo na ensinanza 7.2. Metodoloxía, uso e explotación didáctica dos vídeos 7.3. Integración do cine en educación e na aula 7.4. O cine forum como estratexia de intervención na aula
Tema 8: Inclusión educativa con apoio das TIC	8.1. As tecnoloxías de apoio a diversidade: tipoloxías e funcións. 8.2. Ventaxas e criterios para a integración das TIC na inclusión do alumnado.
Tema 9: Novos recursos para os procesos de ensino- aprendizaxe	9.1. Do libro de texto ó libro dixital 9.2. A pizarra dixital na aula. 9.3. Dispositivos móbiles.

Tema 10: A avaliación e a titoría a través das TIC	10.1. O portafolio e a rúbrica para a avaliación e seguemento de aprendizaxes 10.2. A acción titorial mediada por TIC
PARTE PRÁCTICA: Propóñense as seguintes temáticas para os proxectos de traballo. Farase unha sesión de difusión de todos os proxectos na Facultade.	As prácticas, que se concretarán na primeira semana de clase en función dos coñecementos previos dos alumnos e a disponibilidad de recursos, serán proxectos de traballo individuais ou en pequeno grupo e xirarán en col dos seguintes eixos: 1. Ferramentas para o traballo colaborativo en rede. 2. Análise, selección e avaliación de materiais e recursos educativos en formato dixital 3. Planificación e deseño de materiais e recursos educativos en formato dixital 4. Ferramentas para a titoría, xestión e organización do centro e aula. 5. Periódico escolar dixital 6. TV e radio dixital escolar 7. Dispositivos móbiles na aula (tablets, smartphone, iPod...) e BYOD 8. Protección de datos e seguridade da infancia en Internet 9. Pizarra dixital interactiva (PDI). 10. Libros electrónicos 11. Outro previamente negociado coa profesora O produto final será un E-PORTFOLIO en formato blog que se elaborará ao longo do cuadrimestre e que deberá conter, entre outros, a colección ou recompilación en formato dixital de cada unha das tarefas e reflexións que cada alumno irá ensamblado, mantendo e coidando. O resultado final da parte práctica será defendido oralmente ao final do cuadrimestre. Dita sesión incluírá a defensa dunha parte do proxecto en inglés ou portugués e unha sesión póster.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Presentacións/exposicións	2	14	16
Traballos de aula	2	4	6
Titoría en grupo	2	10	12
Prácticas autónomas a través de TIC	28	42	70
Sesión maxistral	19	19	38
Probas de tipo test	1	7	8

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia. Pódese levar a cabo individualmente ou en grupo.
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos vinculados a cada un dos temas.
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumnado mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe. Van encamiñadas a guiar todo o proceso de aprendizaxe proporcionando documentación, resolvendo dúbidas, orientando traballos, corrixindo propostas, etc.
Prácticas autónomas a través de TIC	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedementais relacionadas coa materia. Desenvólvense a través das TIC de forma autónoma.
Sesión maxistral	Exposicións sobre contidos da materia, bases teóricas e/ou directoras dun traballo, exercicio ou práctica a desenvolver individual ou en grupo.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Sesión maxistral	Atención personalizada a demanda do alumnado, nas sesións específicas previstas para iso e mediante o horario de titoría sinalado.
Traballos de aula	Atención personalizada a demanda do alumnado, nas sesións específicas previstas para iso e mediante o horario de titoría sinalado.
Presentacións/exposicións	Atención personalizada a demanda do alumnado, nas sesións específicas previstas para iso e mediante o horario de titoría sinalado.
Prácticas autónomas a través de TIC	Atención personalizada a demanda do alumnado, nas sesións específicas previstas para iso e mediante o horario de titoría sinalado.

Avaliación		
	Description	Qualification
Presentacións/exposicións	Presentación do proxecto de prácticas realizado a través dunha exposición oral apoiada nun material multimedia e un póster científico	50
Traballos de aula	Realización de actividades vinculadas as sesións teóricas.	10
Probas de tipo test	Proba tipo test de elección múltiple sobre os contidos teóricos da materia	40

Other comments on the Evaluation

- Para superar a materia é necesario ter unha puntuación mínima na teoría (2'5 puntos sobre 5) e nas prácticas (2'5 puntos sobre 5).
- As competencias non adquiridas na convocatoria de xuño serán avaliadas na de xullo e, de no superarse, non se gardarán as notas para o curso seguinte.
- Para ser calificados/as a través da avaliación continua requírese a asistencia ó menos, ó 80% das sesións de prácticas e teóricas respetivamente. Outras situacións excepcionais que merezan un trato específico analizaranse no seu momento.

Pódense atopar as datas dos exames na páxina do centro na sección de Educación Primaria no apartado Exames

Bibliografía. Fontes de información

Cebrian De la Serna, M.; Gallego Arrufat, M.J., **Procesos educativos con TIC en la sociedad del conocimiento**, 2011,
 Raposo Rivas, M., **Novas tecnoloxias aplicadas a educación: aspectos técnicos e didácticos**, 2002,
 Raposo Rivas, M.; Martínez Figueira, M.E. (coords.), **As TIC e as súas aplicacións na aula: misión posible**, 2012,
 Martínez Figueira, M.E. (coords.), **TIC para a inclusión de alumnado con necesidades específicas de apoio educativo**, 2013,

BIBLIOGRAFÍA COMPLEMENTARIA

Libros:

Cabero Almenara, J. (Coord); Alonso García, C. M. y otros (2007) *Tecnología educativa*. Madrid: McGraw-Hill, Interamericana de España.

Cabero Almenara, J.(2007) NMartínez, M.E.; Raposo, M.; Añel, M.E. (2012). Acciones para la inclusión del alumnado derivadas de la normativa en la Comunidad Autónoma, Eficacia y Cambio en Educación, 10 (4), 135-148. Disponible en: <http://www.rinace.net/reice/numeros/arts/vol10num4/art9.pdf> (fecha de consulta: 11/05/2013)

Raposo Rivas e Doval Ruiz, Mª I. (2005) Practicando con TICS en contextos formativos. Ourense. AcepilRaposo, M., Martínez, M.E. y Doval, M. I. (2012). La guía de aprendizaje como instrumento para la orientación del trabajo autónomo en materias TIC. En X.M. Cid, X. Rodríguez, D. Gonçalves (coord.), Fenda Digital: TIC, Escola e Desenvolvimento Local (346-357): Porto: Escola Superior de Educação de Paula Frassinetti (ESFP)

Salinas, J.I. Aguaded e J. Cabero (coords.) (2004) *Tecnologías para la educación: diseño, producción y evaluación de medios para la formación docente*. Madrid: Alia

Recomendacións

Other comments

RECOMENDASE:

- 1) Asistencia continua as sesións de teoría e prácticas.
- 2) Actitude favorable e receptiva para a experimentación e exploración das posibilidades que ofrecen as tecnoloxias no campo educativo.
- 3) Que o alumnado non asistente o comunique durante o primeiro mes de clase para determinar as alternativas metodolóxicas e de avaliación que se van seguir.

IDENTIFYING DATA				
Historia: Historia do presente				
Subject	Historia: Historia do presente			
Code	O05G120V01203			
Study programme	Grao en Educación Primaria			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	1	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Historia, arte e xeografía			
Coordinator	Valín Fernández, Alberto Juan			
Lecturers	Díaz Alonso, Xoel Valín Fernández, Alberto Juan			
E-mail	avalin@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/historia_contemporanea			
General description	A materia de Historia do Presente pretende introducir ao alumnado no estudio dos principais acontecementos e os procesos xerais de cambio e continuidade da Humanidade a partires da segunda metade do século XX e, o tempo, que se familiarice coas destrezas propias da aprendizaxe histórica, entre as que compre destacar a localización dos acontecementos no espazo e no tempo, o manexo de fontes de información, a interpretación crítica dos datos, a conciencia de que as explicacións causais son produto da interacción dun conxunto de factores diversos, capacidade de análise e síntese ou a emisión de xuízos fundamentados sobre asuntos controvertidos.			

Competencias de titulación

Code	
A2	Diseñar, planificar e avaliar procesos de ensino e aprendizaxe, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.
A4	Diseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade e que atendan á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos que conformen os valores da formación cidadá
A8	Manter unha relación crítica e autónoma respecto dos saberes, os valores e as institucións sociais públicas e privadas
A9	Valorar a responsabilidade individual e colectiva na consecución dun futuro sustentable
A10	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente. Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelas entre os estudantes
A11	Coñecer e aplicar nas aulas as tecnoloxías da información e da comunicación. Discernir selectivamente a información audiovisual que contribúa ás aprendizaxes, á formación cívica e á riqueza cultural
A12	Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación primaria e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B13	Razoamento crítico
B14	Compromiso ético
B16	Adaptación a novas situacións
B19	Coñecemento doutras culturas e costumes

Competencias de materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results	
Comprender os principios básicos da Historia e as Ciencias Sociais para ser quen de deseñar, planificar e avaliar correctamente os procesos de ensino e aprendizaxe.	A2 A9	B1 B6 B19
Manexar diferentes instrumentos de recompilación de información e pescudar en fontes diversas propias da Historia do Presente para ser quen de planificar, realizar e presentar pequenas investigacións individuais e en equipo que contribúan á elaboración dun discurso crítico e razoado sobre a nosa realidade actual.	A4 A10	B2 B6
Promover o estudio da Historia e as Ciencias Sociais desde unha orientación crítica e autónoma respecto dos saberes, os valores e as institucións sociais públicas e privadas.	A8 A11	B13 B14

Desenrolar e avaliar contidos do currículo mediante recursos didácticas apropiados e promover as competencias correspondentes nos estudantes.	A10 A11 A12	B7 B8 B9 B16

Contidos

Topic	
Conceptos Básicos.	Historia e Tempo. O cambio histórico e a súa dimensión cultural.
As bases do tempo presente.	As relacións internacionais (1945-1989). Evolución económica (1945-1989).
Movimentos sociais e políticos na contemporaneidade.	Os movementos de contestación social. Sistemas e ideas políticas. Xénero e desigualdade social.
O mundo do presente: de 1989 á "Gran Recesión".	A posguerra fría e a "Nova Orde Mundial". O mundo despois do 11-S. Das crises dos noventa á "Gran Recesión".
Globalización e novos modelos culturais.	A globalización económica. A "sociedade rede": cultura e novas tecnoloxías da información. Crecemento e desenvolvemento sostible.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Seminarios	7	21	28
Traballos tutelados	0	21	21
Presentacións/exposicións	6	2	8
Traballos de aula	11	22	33
Titoría en grupo	3	3	6
Sesión maxistral	24	12	36
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	12	14
Informes/memorias de prácticas	0	4	4

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Seminarios	Traballo de aula individual ou en grupos informais a partir de materiais de diversa natureza co obxectivo de afondar nunha selección de contidos de especial dificultade ou relevancia introducidos ou non nas sesións maxistras, por medio de relatorios ou conferencias, etc.
Traballos tutelados	Traballos realizados de xeito individual ou en grupo polo alumnado orientados ao achegamento á bibliografía especializada, aos instrumentos de recompilación de información e ás fontes propias da Historia do Presente. Deberán estar asignados inexcusamente antes do remate do primeiro mes do cuadrimestre.
Presentacións/exposicións	Exposición sintética na aula dos traballos realizados en grupo.
Traballos de aula	Actividades orientadas á resolución de exercicios prácticos na aula relacionados cos contidos introducidos nas sesións maxistras que inclúan a resolución de comentarios e composicións de texto histórico, mapas históricos e análise e interpretación de materiais gráficos.
Titoría en grupo	Sesións orientadas ao seguimento e orientación sobre o estudo de contidos, a preparación das actividades e probas de avaliación e a realización dos traballos en grupo.
Sesión maxistral	Explicación dos contidos da materia polo profesor.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Seminarios	Resolución de dúbidas sobre a materia explicada nas leccións maxistras, sobre as lecturas recomendadas para a preparación das clases prácticas e seminarios. Resolución de dúbidas e problemas que poidan aparecer a medida que leva a cabo a elaboración do traballo en grupo. Resolución de calquera outra dúbida ou problema que se lle poida presentar ao alumno.
Traballos tutelados	Resolución de dúbidas sobre a materia explicada nas leccións maxistras, sobre as lecturas recomendadas para a preparación das clases prácticas e seminarios. Resolución de dúbidas e problemas que poidan aparecer a medida que leva a cabo a elaboración do traballo en grupo. Resolución de calquera outra dúbida ou problema que se lle poida presentar ao alumno.

Titoría en grupo	Resolución de dúbidas sobre a materia explicada nas leccións maxistras, sobre as lecturas recomendadas para a preparación das clases prácticas e seminarios. Resolución de dúbidas e problemas que poidan aparecer a medida que leva a cabo a elaboración do traballo en grupo. Resolución de calquera outra dúbida ou problema que se lle poida presentar ao alumno.

Avaliación		
	Description	Qualification
Traballos tutelados	Presentación e entrega, na data sinalada dos traballos realizados de xeito individual ou en grupo polo alumnado. Valorarase o marco teórico, a estrutura e articulación do traballo, a reflexión crítica sobre as fontes e a presentación formal do mesmo.	30
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Valoraranse os coñecementos teóricos da materia, a estruturación de ideas e a precisión e claridade expositiva a través de unha proba de avaliación que poderá incluír tanto cuestións de contido teórico como comentarios de textos, mapas e gráficas.	50
Informes/memorias de prácticas	Seminarios: Selección, presentación, análise e crítica dos materiais traballados e capacidade para fomentar o debate, a discusión e a participación. Traballos de aula: Presentación e entrega, nas datas sinaladas e conforme aos parámetros indicados, dos exercicios prácticos propostos ao longo do curso.	20

Other comments on the Evaluation

Valoraranse a asistencia e participación activa nas sesións teóricas e prácticas, seminarios, titorías e outras actividades.

Aqueles alumnos que non se acollan á modalidade presencial, cousa que deberán comunicar ao profesor responsable dentro do primeiro mes do cuatrimestre, examinaranse de todo o programa da materia, o cal deberán preparar a partir da bibliografía básica sinalada. Asemade, deberán realizar obrigatoriamente un traballo práctico ou bibliográfico, que será asignado polo profesor responsable con anterioridade ao remate das sesións presenciais e entregado na data do exame. Este último suporá o 70% da nota final e o traballo o 30%.

Os alumnos da modalidade presencial que non realicen todas as actividades e traballos prácticos ou non acaden nestes ou no examen a cualificación de aprobado, calquera que sexa a convocatoria á que se acollan, deberán repetir na segunda convocatoria aquelas partes da materia que teñan suspensas ou ben acollerse á modalidade non presencial con idénticos requisitos aos esixidos a este alumnado.

As datas oficiais de exames poden consultarse na web da facultade, no espazo Datas exames, disponible na seguinte dirección:

<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

ARACIL, R., OLIVER, J. e SEGURA, A., El mundo actual. De la segunda guerra mundial a nuestros días, Universitat de Barcelona, 1998.

ARÓSTEGUI, J., BUCHRUCKER, C. e SABORIDO, J., dirs, El mundo contemporáneo. Historia y Problemas, Crítica, 2001.

DÍEZ ESPINOSA et al., Historia del Mundo Actual (desde 1945 hasta nuestros días), Servicio de Publicaciones de la Universidad de Valladolid, 2006.

MARTINEZ CARRERAS, et als., Historia del mundo actual, Marcial Pons, 1996.

MAMMARELLA, G., Historia de Europa contemporánea desde 1945 hasta hoy, Ariel, 2008.

BIBLIOGRAFÍA RECOMENDADA

La Historia vivida : sobre la historia del presente / Julio Aróstegui, _
Un Mundo sin rumbo : crisis de fin de siglo / Ignacio Ramonet ; [versión castellana de Antonio Albiñ _
El Oficio de historiador / por Enrique Moradiellos _
¿Qué es la globalización? : falacias del globalismo, respuestas a la globalización _
La Sociedad del riesgo : hacia una nueva modernidad / Ulrich Beck ; [traducción, Jorge Naverro,
La Sociedad multietnica : pluralismo, multiculturalismo y extranjeros / Giovanni Sartori ;
La Sociedad red : una vision global / Manuel Castells (ed.) ; traducción de Francisco Muñoz de Busti _
Tiempo y tiempo histórico : un saber que se aprende, un saber que se enseña / Mª Esther Guibert Nava
El Choque de civilizaciones y la reconfiguración del orden mundial / Samuel P. Huntington
La Interpretación de las culturas / por Clifford Geertz ; [traducción, Alberto L. Bixio]
Los Límites del crecimiento : 30 años después / Donella Meadows, Jorgen Randers, Dennis Meadows _
La Paradoja del poder norteamericano / Joseph S. Nye ; traducción de Gabriela Bustelo _
La Sociedad del riesgo : hacia una nueva modernidad / Ulrich Beck ; [traducción, Jorge Naverro

---

Recomendacións

IDENTIFYING DATA**Psicología: Prevención e tratamento das dificultades de aprendizaxe e os trastornos do desenvolvemento**

Subject	Psicología: Prevención e tratamento das dificultades de aprendizaxe e os trastornos do desenvolvemento			
Code	O05G120V01204			
Study programme	Grao en Educación Primaria			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	1	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Psicología evolutiva e comunicación			
Coordinator	Alfonso Gil, Sonia			
Lecturers	Alfonso Gil, Sonia Iglesias Sarmiento, Valentín			
E-mail	soalgi@uvigo.es			
Web				
General description	Tratarase de coñecer e identificar as principais dificultades de aprendizaxe e dos trastornos do desenvolvemento, a súa avaliación e principios básicos da intervención.			

Competencias de titulación

Code	
A1	Coñecer as áreas curriculares da Educación Primaria, a relación interdisciplinar entre elas, os criterios de avaliación e o corpo de coñecementos didácticos ao redor dos procedementos de ensino e aprendizaxe respectivos
A2	Deseñar, planificar e avaliar procesos de ensino e aprendizaxe, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.
A4	Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade e que atendan á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos que conformen os valores da formación cidadá
A10	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente. Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promova-la entre os estudantes
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B3	Comunicación oral e escrita
B8	Toma de decisións
B15	Aprendizaxe autónoma

Competencias de materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results	
Identificar e planificar na resolución de situacións educativas que afectan a estudantes con diferentes capacidades e distintos tipos de aprendizaxe.	A2	B2
Identificar dificultades de aprendizaxe e disfuncións de personalidade.	A1	B8
Aplicar os coñecementos adquiridos para favorecer a aprendizaxe e o desenvolvemento en contextos diversos e plurais.	A2 A4	B2 B15
Analizar de forma crítica os coñecementos provintes da psicología da educación e do desenvolvemento para construír unha visión propia, integradora e articulada que permita a mellora, a aprendizaxe e o desenvolvemento dos nenos e nenas con necesidades específicas de apoio educativo.	A1	B8
Informalas e colaborar no seu tratamento.	A4 A10	B1 B2 B3

Contidos

Topic	
As necesidades específicas de apoio educativo. Identificación, prevención e intervención psicoeducativa nas dificultades de aprendizaxe escolar, durante a Educación Primaria.	Concepto e tipos de dificultades de aprendizaxe escolar en Primaria. Identificación das dificultades de aprendizaxe. Avaliación baseada en procesos. Avaliación de dominio específico de aprendizaxe. Intervención psicoeducativa en dificultades específicas de aprendizaxe escolar.

Identificación, prevención e intervención psicoeducativa nas dificultades de aprendizaxe escolar asociadas a factores sociais en Educación Primaria.	Identificación das dificultades globais de aprendizaxe. Avaliación baseada en procesos e dominios específicos. Intervención psicoeducativa en necesidades específicas de apoio educativo asociadas ao xénero, etnia, diversidade cultural e inmigración.
Identificación, prevención e intervención psicoeducativa en trastornos do desenvolvemento na Educación Primaria.	Intervención psicoeducativa en necesidades específicas de apoio educativo asociadas a trastornos do desenvolvemento.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Sesión maxistral	30	17	47
Seminarios	15	40	55
Traballos tutelados	8	40	48

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Sesión maxistral	Explicación da profesora dos aspectos xerais de cada un dos temas da materia.
Seminarios	Análise e afondamento teórico-práctico dos contidos fundamentais da materia, en pequenos grupos de traballo.
Traballos tutelados	Creación e seguimento individualizado dun caso práctico de dificultades de aprendizaxe ou trastorno do desenvolvemento.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Seminarios	Trátase de resolver de forma individualizada as diferentes dúbidas e cuestións que os alumnos teñan con respecto aos contidos da materia, a execución práctica dos traballos, a elaboración de traballos ou a redacción final dos mesmos.
Traballos tutelados	Trátase de resolver de forma individualizada as diferentes dúbidas e cuestións que os alumnos teñan con respecto aos contidos da materia, a execución práctica dos traballos, a elaboración de traballos ou a redacción final dos mesmos.

Avaliación

	Description	Qualification
Sesión maxistral	Valoración das contribucións persoais e grupais en forma de colaboración e participación nas sesións teóricas con ampliación autónoma de contidos por parte do alumnado, exposición de ideas fundamentadas, capacidade crítica, de análise e relación de coñecementos.	20
Seminarios	Avaliación da capacidade e motivacións para comunicar ós compañeiros/as, os argumentos das análises e afondamentos dos contidos da materia.	30
Traballos tutelados	Avaliación da comprensión e aplicación dos coñecementos teóricos adquiridos a través da secuencia de entregas realizadas na resolución do caso práctico. Valoración do seguimento periódico do caso práctico e dos axustes introducidos de acordo coas aprendizaxes interiorizadas.	50

Other comments on the Evaluation

Para os estudantes que sigan a avaliación continua, os traballos serán obrigatorios e contará a asistencia a clase do alumno, que tamén será obrigatoria, tanto nos seminarios como nos grupos pequenos. Os traballos entregaranse nas sesións de grupo pequeno. Seguir a modalidade de avaliación continua, non garante o aprobado na materia.

Os estudantes que non sigan a avaliación continua deben realizar o día 19 de maio de 2015 ás 9:30 horas, un exame no que se avaliarán as competencias básicas da materia. O exame consistirá na resolución dun caso práctico de dificultades de aprendizaxe ou trastornos do desenvolvemento, completando os apartados de prácticas establecidos para o traballo tutelado.

Aqueles estudantes que non superen a materia pola modalidade de avaliación continua ou suspendan na convocatoria anterior (maio), poderán avaliarse novamente na convocatoria de xullo, establecida o día 26 de xuño de 2015 ás 9:30 horas, de acordo ós mesmos criterios establecidos na convocatoria anterior (resolución de caso práctico).

Bibliografía. Fontes de información

Referencias bibliográficas básicas

- Deaño, M (2000). *Como prevenir las dificultades del cálculo*. Málaga: Aljibe.
- García, J. N. (2007). *Dificultades del desarrollo: evaluación e intervención*. Madrid: Pirámide.
- González, M. J. (Coord.). (2012). *Prevención de las dificultades de aprendizaje*. Madrid: Pirámide.
- Individuals with Disabilities Education Improvement Act of 2004, Public Law 108-446, 108th Cong. 2nd sess. (December 3, 2004).
- Morrison, J. (2008). *DSM-IV: guía para el diagnóstico clínico*. México: Manual Moderno.
- Ortiz, M. R. (2004). *Manual de dificultades de aprendizaje*. Madrid: Pirámide.
- Santiuste, V. (2006). *Dificultades de aprendizaje e intervención psicopedagógica*. Madrid: CCS.

Referencias bibliográficas recomendadas

- Cruz, J. y Yoldi, M. (2009). *Alumnos distraídos, inquietos e impulsivos (TDAH). Estrategias para atender su tratamiento educativo en educación primaria*. Madrid: CEPE.
- De la Iglesia, M. y Olivar, J. S. (2011). *Autismo y síndrome de Asperger. Trastornos del espectro autista de alto funcionamiento. Guía para educadores y familiares*. Madrid: CEPE.
- Fiuza, M. J. y Fernández, M. P. (2013). *Dificultades de aprendizaje y trastornos del desarrollo. Manual didáctico*. Madrid: Pirámide.
- Mendoza, M. T. (2005). *¿Qué es el trastorno por déficit de atención? Guía para padres y maestros*. México: Trillas.
- Teruel, J. y Latorre, A. (2014). *Dificultades de aprendizaje. Intervención en dislexia y discalculia*. Madrid: Pirámide.

Recomendaciones

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Educación: Novas tecnoloxías aplicadas á educación primaria/O05G120V01202

Subjects that it is recommended to have taken before

Psicoloxía: Psicoloxía da educación: Procesos de aprendizaxe escolar/O05G120V01205

Psicoloxía: Psicoloxía do desenvolvemento de 6 a 12 anos/O05G120V01103

IDENTIFYING DATA**Psicología: Psicología da educación: Procesos de aprendizaxe escolar**

Subject	Psicología: Psicología da educación: Procesos de aprendizaxe escolar			
Code	O05G120V01205			
Study programme	Grao en Educación Primaria			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Basic education	1	2c
Teaching language	Castelán Galego			
Department	Psicología evolutiva e comunicación			
Coordinator	Conde Rodríguez, María Ángeles			
Lecturers	Conde Rodríguez, María Ángeles Iglesias Sarmiento, Valentín Rodríguez Rodríguez, Juan Luís			
E-mail	angelesconde@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/educacion-ou/			
General description	Esta materia proporciona ao futuro docente un coñecemento detallado sobre o proceso de aprendizaxe dos seus alumnos/as e a forma de melloralo mediante procedementos de instrución adecuados. Na actualidade espérase que o/a mestre/a desempeñe un papel de guía, titor/a, mediador/a dos procesos de aprendizaxe; que sexa un investigador activo na aula e moi crítico e reflexivo co seu labor. Esta materia é unha ferramenta esencial que lle capacitará para o desempeño destas funcións.			

Competencias de titulación

Code	
A2	Diseñar, planificar e avaliar procesos de ensino e aprendizaxe, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro.
A4	Diseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade e que atendan á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos que conformen os valores da formación cidadá
A7	Colaborar cos distintos sectores da comunidade educativa e do contorno social. Asumir a dimensión educadora da función docente e fomentar a educación democrática para unha cidadanía activa
A10	Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente. Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelas entre os estudantes
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Capacidade de organización e planificación
B6	Capacidade de xestión da información
B7	Resolución de problemas
B8	Toma de decisións
B9	Traballo en equipo
B11	Habilidades nas relacións interpersoais
B12	Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade
B15	Aprendizaxe autónoma
B16	Adaptación a novas situacións

Competencias de materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results	
Comprender os procesos de aprendizaxe relativos ao período 6-12 no contexto familiar, social e escolar.	A4	B1 B2
Coñecer as propostas e desenvolvementos actuais baseados na aprendizaxe de competencias.	A2	B1 B2
Identificar e planificar a resolución de situacións educativas que afectan a estudantes con diferentes capacidades e distintos ritmos de aprendizaxe.	A4	B1 B2 B8 B12
Coñecer os procesos de interacción e comunicación na aula de primaria.	A2	B1

Promover o traballo cooperativo e o traballo autónomo que permita deseñar, planificar e avaliar procesos de ensino e aprendizaxe con outros docentes e profesionais.	A2 A7 A10	B6 B7 B8 B9 B11
Coñecer e aplicar metodoloxías e técnicas básicas de investigación en psicoloxía da educación na idade escolar.	A2 A10	B2 B8 B15 B16

Contidos

Topic	
Paradigmas e concepcións teóricas sobre a aprendizaxe e a aprendizaxe escolar.	Contribucións do condutismo á explicación dos procesos de aprendizaxe. Aprendizaxe por observación: a teoría social cognitiva. Achegas do procesamento da información. A teoría sociocultural de Vygotsky. A teoría de Bruner e a construción do coñecemento. A teoría da aprendizaxe significativa de Ausubel. A concepción construtivista da aprendizaxe escolar.
Contextos e factores condicionantes da aprendizaxe na idade escolar.	Ámbitos educativos nas sociedades desenvolvidas. O contexto familiar. Funcións psicolóxicas e educadoras da familia. A interacción familia-escola. Programas de formación de pais. O contexto escolar. Características das prácticas educativas escolares. Factores persoais, contextuais e relacionais que favorecen a aprendizaxe na escola. O profesor/a: elemento clave da aprendizaxe dos alumnos/as. O alumno/a: axente, protagonista e responsable da aprendizaxe. Os contidos. Outros ámbitos educativos. Os mass media como instrumentos educativos.
Procesos e estratexias de aprendizaxe no ámbito escolar.	Natureza, estrutura e formulacións teóricas sobre a intelixencia. Procesos e estratexias cognitivas e metacognitivas. Implicacións na aprendizaxe escolar. Avaliación e mellora das habilidades cognitivas.
Procesos afectivos e motivación académica na idade escolar.	Autoconcepto: formación e relación co rendemento académico. Emocións e aprendizaxe escolar. A motivación do estudante e a aprendizaxe escolar. Estratexias motivacionais.
Interacción alumno-alumno e profesor-alumno na educación primaria.	Estilos de ensino e efectividade docente. Relacións profesor-alumno: representacións, expectativas e interacción. A mediación instrucional. Interacción entre alumnos e aprendizaxe escolar.
TICs e aprendizaxe escolar.	O uso das TICs e a aprendizaxe escolar. O uso das TICs e a instrución.
Métodos e procedementos de investigación en Psicoloxía da Educación.	Importancia da investigación nesta disciplina. Métodos de investigación. Técnicas de investigación.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	2	0	2
Sesión maxistral	14	28	42
Titoría en grupo	7	0	7
Seminarios	15	28	43
Traballos de aula	14	0	14
Probas de tipo test	2	0	2
Informes/memorias de prácticas	0	40	40

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

Description	
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Sesión maxistral	Exposición por parte do docente dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a levar a cabo polo estudante.

Titoría en grupo	Entrevistas que os grupos manteñen co docente para asesoramento/seguimento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Seminarios	Resolución de actividades, estudo de casos, elaboración de documentos sobre a temática da materia, tanto na aula como fóra dela, baixo a dirección do docente.
Traballos de aula	Proposta e resolución de actividades e traballos individuais e/ou grupo na aula baixo a supervisión do docente

Atención personalizada

Methodologies	Description
Titoría en grupo	Tempo dedicado a resolver dúbidas sobre contidos, traballos e as prácticas da materia
Seminarios	Tempo dedicado a resolver dúbidas sobre contidos, traballos e as prácticas da materia
Traballos de aula	Tempo dedicado a resolver dúbidas sobre contidos, traballos e as prácticas da materia

Avaliación

	Description	Qualification
Traballos de aula	Avaliación das actividades realizadas polo estudante na aula tales como exposicións, análises de casos, debates sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio ou proxecto, etc. Pódense levar a cabo de maneira individual ou en grupo.	25
Probas de tipo test	Probas que inclúen preguntas con diferentes opcións de resposta sobre contidos da materia.	25
Informes/memorias de prácticas	Informes e defensa das prácticas realizadas no que se desenvolvan, relacionen, organicen os coñecementos e preséntense conclusións propias dos estudantes sobre as mesmas.	50

Other comments on the Evaluation

Para superar a materia será preciso que os estudantes obteñan en cada proba ou actividades obxecto de avaliación como mínimo un 50% da cualificación nese apartado.

Aqueles estudantes que non superen algunha das probas ou actividades obxecto de avaliación poderán recuperalas na convocatoria de xullo.

Para os estudantes que sigan a avaliación continua, os traballos serán obrigatorios e contará a asistencia a clase do alumno, que tamén será obrigatoria, tanto no seminarios como nos grupos pequenos (esíxese a asistencia regular de polo menos o 80% das sesións). Os traballos entregaranse nas sesións de grupo pequeno segundo o calendario que se estableza.

No caso de que algún estudante non poida seguir a avaliación continua e o traballo en grupo tutorizado polos docentes realizará unha proba na que se avaliarán as competencias básicas da materia que incluírá contidos teóricos e prácticos

As datas oficiais dos exames poden consultarse na web da Facultade, no espazo DATAS EXAMES

Bibliografía. Fontes de información

Coll, C., Palacios, J. y Marchesi, A. (Comps.) (2001). *Desarrollo psicológico y educación: Vol. II. Psicología de la Educación Escolar* (2ª ed.). Madrid: Alianza Editorial.

Mayer, R.E. (2004). *Psicología de la Educación: Vol. II. Enseñar para un aprendizaje significativo*. Madrid: Pearson Prentice Hall.

Complementaria

Arranz, E. (coord.) (2004). *Familia y desarrollo psicológico*. Madrid: PEARSON PRENTICE HALL.

Beltrán, J., Moraleda, M., Alcañiz, E., G. Calleja, F. y Santiuste, V. (1995). *Psicología de la educación*. Madrid: EUEMA.

Coll, C. (Coord.) (1998). *Psicología de la Educación*. Barcelona: Ediuoc.

Coll, C. y Monedero, C. (Eds.) (2008). *Psicología de la educación virtual*. Madrid: Ediciones Morata, S.L.

Cubero, R., Cubero, M., Ignacio, M.J., Jiménez, I., Luque, A., Marco, M.J., Mata, M., Moreno, F.J. y Saldaña, D. (2000). *Psicología de la Educación para profesores de Educación Secundaria*. Sevilla: Editorial Mad.

la Educación y del Desarrollo en González-Herrero, M.E., López, O. y Prieto, M.D. (2003). *Psicología de la educación*. Murcia:

Universidad de Murcia. ICE

Martín, C. (Coord.) (1999). *Psicología del desarrollo y de la educación en edad escolar*. Valladolid: ÁMBITO.

Sampascual, G. (2001). *Psicología de la Educación*. Madrid: UNED.

Santrock, J. W. (2002). *Psicología de la Educación*. México: Mc Graw-Hill.

Woolfolk, A.E. (1996). *Psicología Educativa* (6ª ed.). México: PRENTICE-HALL

Recomendacións

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Psicoloxía: Prevención e tratamento das dificultades de aprendizaxe e os trastornos do desenvolvemento/O05G120V01204

Subjects that it is recommended to have taken before

Psicoloxía: Psicoloxía do desenvolvemento de 6 a 12 anos/O05G120V01103
